

Tudor Arghezi

Versuri și proză

BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

Ilustrația copertei

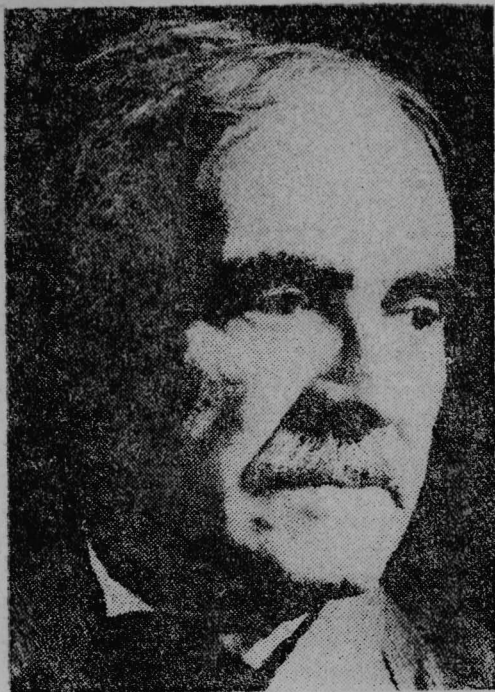
DOINA BOTEZ

Tudor Arghezi

Versuri și proză

EDIȚIA A II-A

Editura Ion Creangă • București, 1985

Ediție pentru școlarii mici alcătuită în redacție de Gh. Zărafu
Textele au fost reproduse după edițiile *Scieri*, *Poeme noi*, *Prisaca*

VERSURI

ZDREANȚĂ

L-ați văzut cumva pe Zdreanță
Cel cu ochii de faianță ?
E un câine zdrențuros
De flocoș, dar e frumos.
Parcă-i strîns din petice
Ca să-l tot împiedice,
Ferfenițele-i atîrnă
Și pe ochi, pe nara cîrnă,
Și se-ncurcă și descurcă,
Parcă-i scos din cîlți pe furcă.
Are însă o ureche
De pungaș, fără pereche.
Dă tîrcoale la coteș,
Ciufulit și-așa lăieș,
Așteptînd un ceas și două
O găină să se ouă,
Care cîntă cotcodace,
Proaspăt oul cînd și-l face.
De cînd e-n gospodărie
Multe a-nvățat și știe,
Și, pe brînci, tîriș, grăpiș
Se strecoară pe furîș.

Pune laba, ia cu botul
Și-nghite oul cu totul.
— „Unde-i oul ?“ a-ntrebat
Gospodina. — „L-a mîncat !“
— „Stai nișel, că te dezvăț,
Fără mătură și băț.
Te învață mama minte !“
Și i-a dat un ou fierbinte.
Dar de cum l-a îmbucat,
Zdreanță l-a și lepădat
Și-a-njurat cu un lătrat.

Cînd se uită la găină,
Cu culcușul lui, vecină,
Zice Zdreanță-n gîndul lui :
„S-a făcut a dracului !“

STUPUL LOR

Stupul lor de pe vilcea
Stă păzit într-o broboadă
De trei plopi înalți, de nea.
Pe o blană de zăpadă.

Prisăcarul le-a uitat
Și-a căzut și peste ele
Iarna, grea ca un plocat,
Cu chenar de peruzele.

Înlăuntru însă-n stup
Lucrătoarele sînt treze
Și făcînd un singur trup
Nu-ncetează să lucreze.

Că nici una n-a muncit
Pentru sine, ci-mpreună
Pentru stupul împlinit
Cu felii de miere bună.

TILHARUL PEDEPSIT

Într-o zi, prin asfințit,
Șoaricele a-ndrăznit
Să se creadă în putere
A prăda stupul de miere.

El intrase pe furiș,
Strecurat pe urdiniș
Se gîndea că o albină-i
Slabă, mică și puțină,
Pe cînd el, hoț și borfaș,
Lîngă ea-i un uriaș.

Nu știuse că nerodul
Va da ochii cu norodul
Și-și pusese-n cap minciuna
Că dă-n stup de cîte una.

Roiul, cum de l-a zărit
C-a intrat, l-a coplesit.
Socoteală să-i mai ceară ?
Nu ! L-au îmbrăcat cu ceară,

De la bot pînă la coadă,
Tăbărite mii, grămadă,
Și l-au strîns cu meșteșug,
Încuiat ca-ntr-un coșciug.

Nu ajunge, vream să zic,
Să fii mare cu cel mic,
Că puterea se adună
Din toți micii împreună.

FETICA

Ce duh ai și ce putere
Să-mpletești ceară cu miere,
De la floarea din grădină,
Ostenită de albină ?
Tu aduni de pe meleaguri,
Pentru stupi și pentru faguri,
Pulberi, rouă, stropi și leacuri
Poate că de mii de veacuri
Ca din lînă, ca din ace,
Țeși rețeaua din ghioace
De celule-n care pui

Mierea dulce și un pui
Scule, numere, cîntare
Au spus la măsurătoare
Că-ncăperea cea mai mare
În găoacea cea mai mică
E ghiocul tău, fetică.
Ești, pe lumea de subț cer
Cel mai mare inginer.
Pe-ntuneric, făr' să știi,
Ai făcut bijuterii
Și minuni în toată clipa
Cu mustața și aripa.
Și, cum știi, muncind, să taci,
Nu te lauzi cu ce faci.

CREION

Fă-te, suflete, copil
Și streccară-te tiptil
Prin porumb cu moț și ciucuri,
Ca să poți să te mai bucuri.

Strînge slove, cărți și pană,
Dă-le toate de pomană
Unui nou învățăcel,
Să se chinuie și el.

Gîndul n-o să te mai fure
Prin zăvoaie și pădure,
Cu ecoul de cuvinte
Care-ngîină și te minte

Cînd tristețile te dor,
Uită tot și tilcul lor.

HOTU'

A orbit de boală grea
Hoțu' tatii, și-aș fi vrut
Să-i găsesc un leac, ceva,
Nici un vraci nu l-a avut,
N-am aflat nici un spițer,
Nici la tîrg, și nici în cer.

De vreo șase ani sau șapte
Ochii-i zac, peceți de noapte,
Și-ngropat în gol cu totul
Cată cu nasul și botul.

Uite-l, dibuie și parcă
A zări nițel încearcă.
A trecut și s-a lovit,
A lătrat. O fi simțit.
A-nțeles că pe aici
Umblă-n tufe un arici.

Altă dată, lângă casă,
A dat de broasca țestoasă.
Într-o zi s-a pomenit
Ciufulit, dar mulțumit,
Că visase că bătea
Cinci dulăi și o cățea.
El se ceartă printre stele
Și cu niște cucuvele.

Hoțu' e cățel de treabă
Puii cloștii îl întreabă
Cum e noaptea-n noaptea lui
Și-l mîngîie ca pe pui,
Povestind mai lămurit
Ce-au visat și-au mai gîndit.

Îl iubesc și derbedeii
Din văzduhuri, porumbieii.
Prieten bun, un porumbel
Doarme în coteț cu el.

JOC DE CREION

Brotăcelul, la fîntînă,
L-ai avea la îndemînă,
Ca să-l prinzi (pe brotăcel)
Să te joci nițel cu el.

Însă nici nu poți să-l vezi,
Verde, dintre frunze verzi,
Căci cu ele seamănă
Ca o frunză geamănă.

A ! că-i mic și e frumos
Și n-ar prea umbla pe jos,
Că-și mînjește — și nu vrea —
Pielea lui de catifea.

Stă în pom pitit, pe cînd
Ție ți-a venit un gînd
Printre mugurii creșcuți,
Să-l mîngîi și să-l săruți.

Dar ai vrea să știi, acum,
Ce se fac, pe frig și-n drum,
Cînd se scutură copacii,
Brotăcelul și brotacii

Căci, pe viscol, fără foc
Nici căciulă, nici cojoc,
Pot să degere, săracii,
Brotăcelul și brotacii.

N-avea grijă. Nu le pasă.
Și-au gătit la cald o casă,
În pămînt, pe sub tulpini,
În adînc și-n rădăcini,
Și-acolă, pe vreme rea,
Dorm întinși pe-o canapea.

PÎTIGOI

Pițigoi, pițigoi,
Nu mai treci și pe la noi
Umbli prin copaci streini
Și te văd pe la vecini.
Aveam două rîndunele
Și-au plecat din cuib și ele.
Vă feriți de prispa mea
Parcă v-am făcut ceva,
Pe cînd eu, mereu, deștept,
Toată noaptea vă aștept,
Toată ziua, toată vara,
Să v-ascult ciupind vioara.
Pițigoi, mă simt sortit
Să mă știu tot părăsit.

CÎNTEC DE ADORMIT MITZURA

Doamne, fă-i bordei în soare,
Într-un colț de țară veche,
Nu mai nalt decît o floare
Și îngust cît o ureche.

Și-n pridvor, un ochi de apă
Cu o luntre cît chilbritul,
Ca-n crîmpeiul lui să-ncapă
Cerul tău și nesfirșitul,

Dă-i un fluture blajin
Și o broască de zmarald
Și-n pădurea de pelin
Fă să-i stea bordeiul cald,

Și mai dă-i, Doamne, vopsele
Și hîrtie chinezească,
Pentru ca, mînjind cu ele,
Slava ta s-o zmîngălească.

Și cînd totul va fi gata
S-o mută la ea și tata.

ISCOADA

De cum s-a ivit lumina,
A ieșit din stup albina,
Să mai vadă isma creată
A-nflorit de dimineată?

Se-ngrijește gospodina
De-nflorește și sulfina,
Căci plutise vâl de ceață,
Astă-noapte, pe verdeață.

A găsit toată grădina
Înflorită, și verbina,
Și s-a-ntors, după povață,
Cu o probă de dulceață.

PAZA BUNĂ

S-a întors cercetătoarea
Să le spuie la surori
Că-i deschisă toată floarea
Și cîmpia, de cu zori.

Și-au plecat aproape toate
La cules, cu mii și mii,
Lăsînd vorbă la nepoate
Să-ngrijească de copii.

Căci muscoii și bondarii
Și-alte neamuri de pădure,
Pe șoptite, ca tîlharii,
Umblau mierea să le-o fure.

Însă paza-r. stupi e bună,
Că tîrziu, după apus,
Colo jos, sub stupi, la lună,
Ei zăceau cu burta-n sus.

MIERE ȘI CEARĂ

Fetele, albinele,
Au furat sulfinele,
Țărîna de soare,
De pe flori ușoare,
Pulberea de lună
De pe mătrăgună,
Scrumul de șofran,
Nea de măghiran, —

De pe izma-creață
Broboane de ceață,
Lînă de tămîie
Și smirună, molliie —
Soiuri de lumină
Făcută făină.
Li se-aștern ca pînzele
Toate după-prînzele,
Și la toate ceasurile
Trîmbele, atlasurile.

Cred că va-ncăpea
Într-un stup și-o stea,
Care a venit
Și s-a rătăcit
Dintr-un roi de sus.
Și care diseară
E miere și ceară.

A FOST

Scumpi copii, după vacanță,
Vă mai amintiți de Zdreanță,
Cel cu ochii de faianță,
Cum l-am scris și l-ați citit ?
Cîte unul, cîți ați fost,
L-învăța și pe de rost.
Răsfățat și mult iubit,
Zdreanță-al nostru a murit,
Rămăsese din frumosul
Prieten bun, pielea și osul.
Își pierduse și mirosul
Și vederea, șchiopătînd
Și căzînd din cînd în cînd.
Mă striga din glod și apă
Să-l mai scot din cîte-o groapă,
Aducîndu-și poate-aminte
De un drum de mai-nainte,
O lua strîmb printre strujani
Dînd cu botu-n bolovani
Pentru ca întîi și-ntîi
Să-l ridic și să-l mîngîi.
Zdreanță, fără să mă vadă,
Mă știa cam prin livadă.
Sufăr de atunci cumplit
Să știu Zdreanță că-a murit.

Plînge sufletul din mine.
Îl aștept și nu mai vine.

Mai aflați și nu e bine
Că ce fuse nu mai vine.

Vremea deapănă și toarce
Și ce-a fost nu mai se-ntoarce!

BĂNUȚUL

Auzise și Dănuț
Că un ou e cu „bănuț“
Și credea că oul moale-i
Pușculiță cu parale.
Avea ca vreo șase ani
Și visa să strângă bani,
Socotind pe uși, cu cretă,
Cît costa o bicicletă.
Scormonind pe la găini,
Pe subt cloști și prin vecini,
A stricat, pe neștiute,
Oună cam vreo două sute.
Dar s-a pus plîngînd să zbiere,
De necaz și de durere,
Ce-a pierdut și ce-a găsit!
Că s-a mai și mîzgălit
Cu albuș cu gălbenuș.
De atunci și pîn-acuș,
N-a ajuns să se mai spele,

Că intrase mîzga-n pielă,
A răcnit și-a mai țipat
Că măcar nu le-a mîncat,
Fierte, ochiuri sau răscoapte,
La cafelele cu lapte.
El crezuse, băietanul,
Că bănuțu-i gologanul
Sau un leu frumos și nou
Pus cumva în orice ou.
Nu știa că-i stă pe fund
Oului un gol rotund
Pentru plod și pentru pui,
Cînd ia trup făptura lui.
Că subt coaja strînsă caier
Stă păstrat un pic de aer,
Ca, trezit din nesimțire
Puiul mamei să respire.

CUIBUL

Rîndunicile, păreche,
Și-au prins cuib de casa veche.
Cît privește fulgii, lîna,
Are grija lor bătrîna.

Trage, dis-de-dimineată,
Din saltea țigaie creață,
Și din perina de puf
Scoate cîte un zuluș.

În pridvor, în pălimar,
Le destramă, aşadar,
Şi, furis, după perdea,
Vede care i le ia.

GHICITOARE

Ghicitoarea ştiu că-ţi place.
Ce-i ca un burduf de ace ?
Ca un pepene cu ţepi ?
Ia gîndeşte-te. Pricepi ?
Şi răspunde-n doi, trei timpi,
Cine are mii de ghimpi ?
Cui îi ustură şoriciul ?

N-ai ghicit că e ariciul ?

ARICI, ARICI BOGORICI

Ghem de spini şi ţepi uscate,
Stă-ntărit ca-ntr-o cetate.
Poate trece un vecin
Peste el cu carul plin,
Că nu simte nici atît
Cît l-ai gîdila pe gît.
Ca să-l scoată, ca să iasă,
Cîinii-l latră. Lui nu-i pasă.

Unul încercînd un pas,
S-a ciocnit în ghimpi, la nas ;
Fiindcă tontul și netotul
Și-a vîrît în ace botul.
Dac-ar fi citit aici,
El afla ce-i un arici,
Însă cîinii n-au habar
De tipar și-abecedar.
Nesupus la gînd pismaș,
Bogorici e drăgălaș
Cui îi ia prietenie.
Cîntă-i numai din tîpsie
Și-ți și joacă o chindie !

INIMĂ DE CÎINE

La cotețul lui Dulău,
Paznic bun și cîine rău,
Vrăbiile se adună
Să prînzească împreună.

Zgribulite-n pod și-n pom,
Au văzut, ducînd, pe om,
Troaca mare cu păsat
Și Dulău a și lătrat.

Uriaşul negru ştie
Că a pus tovărăşie
Şi cu vrăbioii hoţi
Mămăliga pentru toţi.

Şi gîngaş cum nu se poate,
Le-a lăsat-o jumătate.

GÎRI-GÎRI

Între oi şi-ntre măgari,
Laolaltă cu catîrii,
Calcă-n pas, cu paşii mari,
Gîsca-n vîrstă, Gîri-Gîri.

Chiar berbecii o cinstesc
Pentru tact şi cumpătare
Şi cu felu-i bătrînesc
Îi dau rang de inspectoare.

Are cincisprezece ani,
Şi în gloata curţii deasă
Trece mîndră, prin gîscani,
Ca prin bîlci o preoteasă.

O saluți, o chemi, și vine.
Din ce-i spui și ce-i vorbești
Ea se uită lung la tine
Dintr-o parte și pieziș.

N-a avut noroc să-nvețe
Școala cel puțin primară,
Că acum, la bătrînețe,
Ajungea și profesoară.

PUI DE GREIER

Sare parcă pe jăratie
Și-i și lung și e și lat.
Capu-i pare retezat
Și, al naibii, e simpatic.

Tinăra caricatură,
E-mbrăcată ca-n nădragi,
Și toți frații lui mi-s dragi,
Numai dacă tac din gură.

Pe sub toate ușile
A trecut, nesupărat,
Decît lung, mai mult pătrat
Și umblînd de-a bușile.

Cînd începe, să te ții !...
Cîntă otova din drîng,
Că și mițele se plîng
De atîtea melodii.

IADA

Între iezii din cireadă
S-a născut de-o săptămînă,
Dintr-o capră mai bătrînă,
Dar zburdalnică, o iadă.

E bălțată-n fel de pete,
Zugrăvite ca pe var,
Cînd, prin vișini și arțar,
Bate luna în părete.

Dar pestriță și bălțată,
Albă, neagră, stacojie,
S-a-ntrecut în fudulie
Și-i stă bine, că e fată.

Îar în frunte, iada mea
Poartă, brează, semn : o stea.

CUVINT

Vrui, cititorule, să-ți fac un dar,
O carte pentru buzunar,

O carte mică, o cărticică.
Din slove am ales micile
Și din înțelesuri furnicile.
Am voit să umplu celule
Cu suflete de molecule.
Mi-a trebuit un violoncel :
Am ales un brotăcel
Pe-o foaie de trestie-ngustă,
O harpă : am ales o lăcustă.
Cimpoiul trebuia să fie un scatiu.
Și nu mai știu...
Farmece aş fi voit să fac
Și printr-o ureche de ac
Să strecur pe un fir de ață
Micșorata, subțiată și nepipăita viață
Până-n mîna, cititorule, a dumitale.

Măcar cîteva crîmpeie,
Măcar o țandără de curcubeie,
Măcar nițică scamă de zare,
Nițică nevinovăție, nițică depărtare.
Aș fi voit să culeg drojdii de rouă.
Într-o cărticică nouă,
Parfumul umbrei și cenușa lui,
Nimicul nepipăit să-l caut vrui,
Acela care trăsare
Nici nu știi de unde și cum.

Am răscolit pulberi de fum..

SEARA

Un păianjen, ca un neg.
Umblă lung în șase peri.
Abia-l vezi și e întreg
Cu nevoi și cu dureri.

Vine de la munca lui,
Nu se-nșeală de picior,
Îl așteaptă, colo-n cui,
Casa prinsă de urcior.

Nu mă vede, nu mă are,
Nu mă știe de nimic.
De ce-oi fi atît de mare ?
De ce-i el atît de mic ?

O LĂCUSTĂ

Mi-a umblat în păpădie
O goangă cu pălărie
Și cămașe stacojie,
Avea fuste și manta
Tăiate din catifea
Și pieptar cu solzi de țiplă.
Căptușit c-un fel de sticlă.

Domnişoarei cu trei rochii-i
Lăcrimau rubine ochii
Să te-ntreb pe Dumneata,
Cum venişi în iarba mea

Şi de unde, Domnişoară
De cristal şi scorţişoară ?

După pana ce te-a scris,
Vii şi tu din somn şi vis.
Căci vopseli asemeni nu-s
Decît colo tocmai sus,

Unde sînt într-adevăr
Pensule de-a fir-a-păr
Şi zugrăvii de o şchioapă,
Meşteri scriitori cu apă.

Ce te-a supărat ? Țîntarul,
Păpurişul, nenufarul ?

Aş fi vrut să stea s-o prind,
A venit încoa sărind
Şi-a plecat sărind într-alte
Buruieni şi mai înalte.
Şi-aş fi vrut să-mi stea întîi
Pe un vîrf şi s-o mîngîi.

Mi-a lăsat atîta mie :
Bumbii goi, de păpădie.

STEAUA-N IARBĂ

Ca un strop de rouă-aprins,
Ce lucește în poiană ?
Pentru gîze într-adins,
Să le-ndrume-n buruiănă ?

Ca o candelă de schit,
Care, strînsă-ntr-o scînteie,
S-a desprîns și a fugit
Pe o gaură de cheie ?

Ca o za de prin povești,
Descusută din pieptarul
Unei fete-mpărătești
Sau din dești mărgăritarul ?

Singură cu-aureolă
În imperiul de urzici,
Cum te cheamă ? Luciolă ?
Sau te cheamă Licurici ?

E gîngania cu stea
Albăstruie, stinsă-n verde.
N-o atinge, pana mea,
Nici cu gîndul, că se pierde.

O FURNICĂ

O furnică mică, mică,
Dar înfiptă, va să zică,
Ieri, la prînz, mi s-a urcat
De pe vișinul uscat,
Pe picioare, pentru căci
Mi le-a luat drept niște crăci.

Mărunțica de făptură
Duse, harnică la gură
O fărîmă de ceva,
Care-acasă trebuia
Așezat în magazie
Pentru iarna ce-o să vie.

„Un'te duci așa degrabă ?
Gîndul meu mîhnit o-ntreabă,
Încă nu te-ai lămurit
Că greșești și-ai rătăcit ?
Cu merindea îmbucată
Te-ai suit pînă-n cravată
Și mai ai pînă-n chelie
Două dealuri și-o bărbie.
Nu vrei, tată, să-ți arăt
Cum iei drumul îndărăt ?

Să-ți mai pui o întrebare :
E aproape de culcare ;
Unde dormi, aici, departe ?
Într-o pagină de carte ?
S-ajungi virgulă tîrzie
Într-un op de poezie ?“.

Mă gîndesc ce-i de făcut
S-o feresc de neștiut,
Îngrijat de ce-o să zică
Maica stareța furnică
De-o lipsi din furnicar,
Și-o așteaptă în zadar.

GIUVAERE

Zi cu zi, îmi faci cadou,
Puică galbenă, un ou,
Și nici n-ai avut habar
Că-mi lași zilnic în cuiabar,
Parcă lunecat din cer,
Dintr-o stea, un giuvaer.
În uimirea mea adîncă,
Uit că oul se mănîncă
Și mă uit, mărire ție !
Ca la o minunăție.
Ăsta-i oul de găină ?
Ăsta-i ochiul pe slănină ?

Ăsta s-a vîndut în piață
Ieri și azi de dimineată ?
Nu se poate !, Ce, nu știi
Că nu vînd bijuterii
Mama Voica și Dumitra
Nici cu coșul, nici cu litra ?
Precupeți de har și nimb ?
Marfa asta nu-i pe schimb.
Prin petala de opal
Se străvede un cristal,
Și-ntr-un simbure de ceață,
Strînsă-n tainele de viață,
Încolțește veșnicia
Asta ți-e bijuteria.
Puică, ouăle matala
Nu le capeți pe parale,
Că sînt lucruri geniale.
Aoleu, ce proastă ești !
Nici măcar nu te gîndești.

VINTUL

Nu știu cine, pe furiș,
Mi-a smuls toamna-n miez de noapte,
Din grădini, ca un afiș.

Cineva, vorbind în șoapte,
De pe-o scară de coșar,
A-ntocmit-o-n șase, șapte,

Și-a vîrit-o-n buzunar.
Hoț de frunze, cine-l știe
Să ia seama : vine iar.

BUNĂ DIMINEAȚA, PRIMĂVARĂ !

A ! Bună dimineața, Primăvară !
Iar proaspătă te-ntorci în țară,
Tu fragedă, și ea întinerită.
În țara din răsپintii verzi, fii binevenită.
Te aștepta cu cofa plină
De rouă nouă și lumină.
Te-ntîmpină-n cămașa de in și borangic,
Tivită cu chenare de iederă și spic,
Pe poale cu garoafe și cu văpăi de mac,
De boance și crăițe și-albastre flori de ac,
Împodobită toată, de marea sărbătoare,
În așteptarea-n luncă a scumpei surioare.

Purtată-n umăr, cofa ți-o pleacă pîn' la gură,
Să iei, ea-n sărutare, din ea, o sorbitură.

Băuși destule lacrimi într-altă primăvară,
Din ciutura cu sînge și-aghiazma lor amară.
Ți-au semănat în cale, aminte să-ți aduci,
Pămîntul cu morminte și cu păduri de cruci.

Dă-i mîna, copilandră de-a pururea fecioară,
Că vă-ntilniți depline, acum întîia oară,
La început de vremuri, nădejdi și învieri,
Două-nfloriri de muguri și două primăveri.

MAMĂ TARĂ

Maică, mulți te-au dușmănit
Că ești neam blagoslovit.
Unde sapă sapa locul
Sare din pămînt norocul.
Ai pămînt și ape multe
Vîntul stă să ți le-asculte.
Și izvoare
Călătoare
Crapii-n ele-s cît berbecii,
În pomi piersici cît dovlecii,
Pepenii de zahăr roșu,
În grîu spicul cît cocoșu.
Pui un bob, din el răsare
Mia de mărgăritare :
Dulce binecuvîntare
Fiecare fir de vînt
Îl adie un descînt,
Fiecare stea de sus
Îl mîngîie cum l-ai pus.
Noaptea-l coace și ea, luna
Caldă lui întotdeauna

Și pe cîmp cu ceru-n față
Cîmpul pletele-și răsfață.
În adîncul lui tresare
Altă vatră de izvoare
(Ți-a făcut destinul semnul)
Untul negru, untdelemnul.

NĂSCOCITORUL

Ai născocit pe-ncetul uneltele, cu care
Ți s-a făcut mai dîrză voința și mai tare.
Cînd te crezuseși tocmai mai șubred și mai mic,
Atunci ți-ajunse brațul molatec mai voinic
Tot căutînd zadarnic și încercînd aiurea,
Ai născocit tăișul, cuțitul și săcurea.
Vicleanul fierăstrău,
Tovarășul și șoarecele tău,
Care-și strecoară firul ca luciul de oglinzi
În curmeziș, prin codri, și îi despică grinzi,
Și secera pe care, în arșiță, Măria
O duce-ncovoiată cît ține-n zări Tăria.
Venise de cu noapte, cu luna prinsă-n plopi,
Și se întoarce seara pe carul nalt de snopi.
Ai născocit odată
Și o nimica toată,
Cît ghimpele, săracul,
De mic și iute ; acul ;

Și harnicul nimica, vioi ca o lăcustă,
Se-nghesuie și-aleargă pe marginea îngustă
Și-mbracă omenirea de miile de ani ;
O sculă genială, cinci ace la doi bani.
Ai născocit și ața, mătasea de păianjen,
Cu care coase acul pe Gange și Teleajen.
Ai născocit făina și pîinea tuturor,
Ca să ajungi de pîine gonit și cerșetor,
Crîmpeiule de viață, un rob, un muritor.
În petecu-ți de țară, împotmolit, sfruntata
Și îndrăzneța minte a născocit și roata ;
Nu mai socot burghiul, cazmaua sau lopata,
Frînghia, sîrma, lanțul, cu care, prins de legi,
Ai izbutit cătușa de fluiere să-ți legi.
Ai născocit și luntrea, să umbli pe ghicite,
Și-n marea cu talaze și valuri răzvrătite.
Primejdia te cere și-o cauți, orișiunde
Ghicești că te pîndește și bănuie că se-ascunde.

MINA LUI

Ia uită-te acuma la mîna lui, făcută
Pe flaut, pe cimpoi și alăută.
E-o floare. Vîră-ți fața în ea și ai să bei
Mireasmă, amintire și vis din palma ei.
Ea știe să mîngîie, să vindece, s-alinte,
O strîngere, o dată, o ține-o viață minte.
E mută cînd vorbește tăcut, ca o pecete
C-un crin săpat în mijloc și litere secrete.

Făgăduiește-odată, trecînd pe lingă tine :
Făgăduința-i sfîntă și-atunci cînd nu și-o ține.
De cîte ori o viață întreagă nu se-ngîină,
Mîhnită, printre lacrimi, cu-o strîngere de mînă ?
Și cîte visuri, cîte și vieți nu au pierit
În suflet cu inelul părut făgăduit ?
Pe dinafară, viața are puteri să-ndemne,
Pe dedesubt urzită între tăceri și semne.
Cotoarele legate cu aur vor să spuie
Ce țin cuprins în scoarțe, și-un gînd cum se descuie,
Dar fiecare titlu-i crestat pe-o carte-nchisă
Cu lacăte, cu cheia știrbită, cînd e scrisă.

EX LIBRIS

Carte frumoasă, cînte cui te-a scris
Încet gîndită, gingaș cumpănită ;
Ești ca o floare, anume înflorită
Mîinilor mele, care te-au deschis.

Ești ca vioara, singură ce cîntă
Iubirea toată pe un fir de păr,
Și paginile tale, adevăr,
S-au tipărit cu litera cea sfîntă.

Un om de sînge ia din pisc noroi
Și zămislește marea lui fantomă
De reverie, umbră și aromă,
Și o pogoară vie printre noi.

Dar jertfa lui zadarnică se pare,
Pe cît e ghiersul cărții de frumos.
Carte iubită, fără de folos,
Tu nu răspunzi la nici o întrebare.

DACICA

Mă uit la tine, șubred vas de lut.
Trei mii de ani ai încăput.
Veci de vecii, pe care le înfrunți,
S-au adunat în golul tău, mărunți,

Și fiecare vîrstă din vecie,
Lăsînd un fir de praf drept mărturie,
L-a pus tihnit în ciobul păstrător
Clipa trăiește, veacurile mor.

Tu, plin de taine și știrbit în gură,
Ai stat ascuns adînc în arătură.
Nici oasele nu i s-au pomenit
Ale aceluia ce-n zmalț te-a-ncremenit
Și, frămîntînd, ți-a dat obîrșii noi.
N-a mai rămas măcar din el gunoi.
Tot un pămînt, la fel de bun, la fel de prost ;
Tu ești aci. El parcă nici n-a fost.

Dar înmuiată-n sînge și sudoare,
Unghia lui ți-a pus un zbenghi de floare
Și, ocolindu-ți coapsa cu subțire
Chenar, i-a dat noroiului simțire.

Tu poți să fii, el poate să nu fie,
Zgîriitura-i teafără și vie.
Nu ești al singurului Dumnezeu,
Ca luna, ca o stea, ca o pustie,
Ești și al semenului meu.
Brîul tău viu, cînd mîinile-au murit,
Dă biruință gîngașului pipăit.

Olarul drept pe palma lui te-a pus
Și-ai scos răspuns, la deget, în auz.
Fragedul sunet, dulce, lin, —
E-ntreg și nou ca la-nceput, și plin.

Urciorule de vis și de pămînt,
El ți-a dat glas. Eu îți voi da cuvînt.

Nu-ți voi lăsa drept bunuri, după moarte,
Decît un nume adunat pe-o carte.
În seara răzvrătită care vine
De la străbunii mei pînă la tine,
Prin rîpi și gropi adînci,
Suite de bătrînii mei pe brînci,
Și care, tînăr, să le urci te-așteaptă,
Cartea mea-i, fiule, o treaptă.

Așeaz-o cu credință căpătîi,
Ea e hrisovul vostru cel dintîi,
Al robilor cu sàricile, pline
De oșemintele vărsate-n mine.

Ca să schimbăm, acum, întîia oară,
Sapa-n condei și brazda-n călimară,
Bătrînii-au adunat, printre plăvani,
Sudoarea muncii sutelor de ani.
Dir graiul lor cu-ndemnuri pentru vite
Eu am ivit cuvînte potrivite
Și leagăne urmașilor stăpîni
Și, frămîntate mii de săptămîni,

Le-am prefăcut în versuri și-n icoane:
Făcui din zdrențe muguri și coroane.
Veninul strîns l-am preschimbat în miere,
Lăsînd întreagă dulcea lui putere.
Am luat ocară, și torcînd ușure
Am pus-o cînd să-mbie, cînd să-njure.
Am luat cenușa morților din vatră
Și am făcut-o Dumnezeu de piatră,
Hotar înalt, cu două lumi pe poale,
Păzind în piscul datoriei tale.

Durerea noastră surdă și amară
O grămadii pe-o singură vioară,
Pe care ascultînd-o a jucat
Stăpînul, ca un țap înjunghiat.
Din bube, mucegaiuri și noroi
Iscaț-am frumuseți și prețuri noi.
Biciul răbdat se-ntoarce în cuvinte
Și izbăvește-ncet pedepsitor
Odrasla vie-a crimei tuturor

E-ndreptățirea ramurei obscure
Ieșită la lumină din pădure
Și dînd în vîrf, ca un ciorchin de negi,
Rodul durerii de vecii întregi.

Întinsă leneșă pe canapea,
Domnița suferă în cartea mea.
Slova de foc și slova făurită,
Împărecheate-n carte se mărită,
Că fierul cald îmbrățișat în clește.
Robul a scris-o, Domnul o citește,
Făr-a cunoaște că-n adîncul ei
Zace mînia bunilor mei.

PROZĂ

CE-AI CU MINE, VÎNTULE ?

Ce ai tu, vîntule, cu penele mele ? De ce-mi răscolești biletele, îmi împrăștii apa din blid și-mi arunci semințele în zăpadă și noroi ? Pe flașneta mea, mă gîndesc, cocoșat în mine, la țara mea depărtată, cotropită de soare, cu papagali stacojii, verzi și albi în ramurile pădurilor de portocali. Sînt singura pasăre care nu ți-am stat împotrivă niciodată și nici nu ți-am cerut loc, să mă duci, ca pe vulturi și corbi, în marele tău drum de viscole și vîrteje. Te-am lăsat să treci întotdeauna nesupărat pe lângă cutia cu bilete și lada mea cu cîntece de lemn. Pentru că nu știu să cînt, în locul meu cîntă fluierile ațipite ale valsurilor dinlăuntru, amestecate cu amintiri de orgi și cu treziri de flaut. Capul meu încovoiat poartă un cioc numai decorativ, cu care nu pot să mușe, și abia mă scarpin cu el. Poate că m-am născut întîi și-ntîi din melci, cu care linia mea de profil poartă o asemănare. Ori ești supărat pe moțul meu ?

Un sicilian bătrîn mă duce, pe genunchiul șchiopătînd subț catirincă, din dreptul unui chioșc în dreptul unui geam. Mina lui învîrtește o sonată, și pălăria salută, la sfîrșit, ca în Rigoletto. Sîntem cerșetori amîndoi, dar niște cerșetori care punem ceva în ureche și deșteptăm suferința plăcută a omului, în schimbul unui gologan învelit în hîrtie și aruncat, pe asfalt, din etaje. Uneori trecătorul

oprit în loc dinaintea flașnetei, și-a simțit sufletul că i se atinge de cîntecul nostru, ca latul unui cuțit pe zborul tocilei, — și că a scăpărat.

Cîinele s-a uitat nițel la mine, s-a pitit, s-a sculat, ochii lui m-au întrebat cine sînt și ce sînt, și cînd i-am răspuns :

— Coocòo !

i-au căzut urechile și coada, și s-a pus pe fugă, uimit de voce și disperat că vorbesc.

A venit la mine pisica de catifea, ca o fantomă de fum, călcînd pe puf și surîzînd din pupile de alamă și chihlimbar. Gurița ei trandafirie a șoptit ceva. S-a întins pe spate ca un sfinx elastic, somnoros, și m-a chemat, cum cheamă marea întunericul din stele, ca să se legene împreună. Prin fulgul pîntecului alb am numărat șase grăunțe de frumuseți mărunte ale țîțelor ei noi, m-am mirat și am zis :

— Coocòo !

Înspăimîntată de glas, mîța s-a înnodat dintr-o săritură, ca un fular pestriț, și a pierit.

Cu șoaricele m-am înțeles, și mai ales cu cobaiul. Acest brînzoi cu ochi fierbînți, alb ca tibișirul și bălțat castaniu, s-a vîrît lîngă mine și s-a împrumutat din sîmburii mei, ca un camarad. I-am șoptit la ureche :

— Coocòo !

și nu s-a speriat. Căci șoarecii și cobaii au învățat multe de la chinezii bătrîni și nu le-au dat uitării, ca berzele albastre, călătore deasupra oceanului gălbui.

Sînt papagal singuratec, în sihăstrie eternă.

Ce ai, vîntule, cu penele și ce faci tu cu biletele mele ?
Ești ager, dar ești prost. Vîntule, înghețule, tu nu știi să citești...

CULEGĂTORUL DE SEMNE

De cînd mă folosesc de colaborarea ta, domnule Tipograf, sînt, aș zice, patruzeci de ani, dacă nu mi-aș aduce aminte că mă „culegi“ de cinci veacuri întregi... Semn cu semn, literă cu literă, mi-ai refăcut manuscrisele în plumb, oprindu-te la punctul meu cu punctul tău și dînd slovelor dezordonate linia și simetria unui meșteșug de giuvaere. Ai ezitat la ezitățile mele, te-ai împiedicat unde mă împiedicasem eu, ai fost colaboratorul îndoielii și bănuielilor mele, prezente încă pe manuscris.

Tovarăș bun, tovarăș credincios, vrednic drumet, cu mine, cum s-a făcut că te-am scăpat din vedere patruzeci de ani, și, după ce mi-ai scos la lumină miile și zecile de mii de rînduri, pretutindenii martor mut, nu te-am pomenit în nici unul ?

În toate limbile, de la Sfînta Scriptură pînă la stihurile de dragoste și de amărăciune, degetele tale inteligente, pipăind crîmpeiul de plumb în celulele pupitrului tău, tălmăcesc, pentru ochii cititorilor de gînduri, sămînța și pleava intelectului meu. Mina ta dreaptă ciugulește în lada eu despărțituri pătrate, ca și eiocul lui Coco în sertarul cu

bilete, și scoate mereu o noutate veche, înfrăgezită de cuvintele întoarce la alte înțelesuri și izvoade.

Năravul nostru s-a îndătinat să facă parte din zestrea cea mai aleasă, și lumea ne primește să spunem seara, cu slove, cele ce au văzut ochii noștri, necurmat uimiți de lumină. Cum se întocmește gândul scris, știe mai bine albina, care, din pulberi necîntărite, face putini de miere, cu lacrimi ascunse-n stupi, în alveole. Luăm puțin din cer și puțin din floare, puțin din cuget și puțin din chin, puțin din credință și puțin din necredință, și umplem cuvintele cu măduve dulci.

Tu, din miezurile noastre dumicate în vârful penei și așezate unele-ntr-altele și amestecate, ai făcut cărți și biblioteci, încet, încet, secundă după secundă, fără să știi, ca și noi te-ai aflat, pe cînd cîntai și fluierai, că schimbai fețele vieții, cu o firimitură de cositor și cu un praf presărat în topitorie, de antimoniu.

Aș aduna cazna ta de o parte și cazna mea de o parte, ca să le asemăn și să le deosibesc, și mi-e teamă că totul tău întrece de cîteva ori cîtuț meu de cîntăreț și de povestitor. La covoarele tale groase, țesute din încrucișări de fire mici, eu nu am adus decît întocmirea chipurilor și culoarea. Cum aș putea să le despart, ca să fac o movilă de urzeli și o ulcică de vopsele, fără să mă rușinez ?

Îmi place să stau ore, zile și vieți în atelierul tău, numai ca să mă uit la tine lucrînd, mai mult în aer decît în materie, umblînd cu mîna pe deasupra cutiilor tale mici, ca un organist, care, din singura atingere cu fildeșul scoate un plîns și un hohot al nădejdi.

De la culegere, tu treci la teasc, și din teascul tău iese foaia mîzgălită cu semnele tale, cu litere mărunte negre și cu începuturi mari. Niciodată n-am așteptat lîngă „mașină“ liniștit ivirea dintre „valuri“ a colilor albe, pe care se strămută gîndul și licăririle lui din taină. Și de cîte ori miinile tale negre, de coșar murdar de funingini și ulei pînă la ochi, îmi aduceau pe dedesubt, ca o maramă a lui Crist, purtătoare de reminiscențe selenare, coala mare de hîrtie tipărită, eu ți le sărutam cu smerenie, închipuind, și ți le-aș fi sărutat cu adevărat, dacă nu mă sfiam că ai să crezi că am înnebunit.

TÎRLA

La miezul nopții, trec, din munte spre baltă, clopotele tîrlei. Cînd au adormit copiii demult, și plugarii și boii, și, de somn, au uitat să cînte cocoșii, oile călătoresc. Bordeie în peregrinare, ațipind poate în mers, ca soldații lui Bonaparte, ele urmează linia drumului albindă, strînse de aproape, cojoc lîngă cojoc, copite mici lîngă copite mici. ca o insulă de umbră care se mișcă lin prin întuneric. Și, solidare cu osteneala și răbdarea lor, merge cu ele, împovărat de samar, și profeticul măgar, mitul turmelor și tovarășul de slavă și de izbîndă al Mîntuitorului nostru. El duce încă în cîrcă, răsturnată ca un semnal al înmulțirii, pe șira spinării, crucea de care atîrnă țoalele și dășagii. Și, pe de lături, cîinii, caraula ciobanilor, numără oile și ber-

becii, pe căprării, la răspîntii, în dreptul cantonului, unde șoseaua se taie cu șina, și dinaintea bisericii lutherane, cu vîrfurile de creion ascuțit al clopotniței ridicat în văzduhul de ceață.

Locomotiva nu le sfiiește, electricitatea nu le miră, motorul cu explozie al automobilelor, care scoboară din cerul zării cu luna în faruri, le lasă indiferente, credincioase unicului strămoșesc instinct, că oaia merge după oaie, — și pe drumul de tibișir al beznei, și în abis. S-a oprit un berbec fudulit cu perciunii lui de os, încovrigați de cîte trei ori, în poarta școlii primare : oile toate se opresc. Berbecul s-a gîndit : oile se gîndesc. S-a urnit berbecul : oile au pornit. Pantofii lor minusculi, cu două vîrfuri de lac, nu le strîng peste măsură, atîta timp cît consimt berbecul și asinul să umble. Dacă acești doi suverani se culcă, oile dorm.

Un șir de care cu coviltir, trase de cai, se duc la tîrg cu oale, doniți și castraveți, ca un cătun care s-a hotărît să se strămute. Oile trec liniștite, făcîndu-le loc, și cîinele cu lanțul legat, de sub car, se uită la cei de-o seamă cu el, ciini slobozi ciobănești, nomazi între Dunăre și munți.

Vocea clopotelor stîinii, ca un piano vechi, tărăgănează în sunetul lor de toacă reminiscențe. În țărîna cîmpiei și în piatră, ea pare glasul, articulat de două silabe mute, al pămîntului, cu care turma vorbește, aplecată pe miriști și pășuni, la șoapta guturală. O vecernie neîntreruptă însoțește turmele, călătorind singuratece și închinare, cu pasul împleticit în mătăanii, între sihăstrie, între mînăstiri, între Tebaide.

Ascultă cum lovește-n lemnul nopții limba de știță a clopotarilor tîrlei... Ascultă pasul ei mărunț : zgomotul unui convoi de cîrji prin întuneric...

O găleată s-a ridicat pe cumpănă, goală. Satele dorm, oile merg. Pășunea negurii se întinde.

Și, în urma turmei, după ce au trecut și măgarii, și cîinii, iată ciobanii, povîrniți subț sarici, ca niște oi mai mari. Ei calcă tăcuți planeta sfîntă a belșugului și-a sudorii, ascultînd ruga unuia din ei, rostită din fluier.

JUCĂRIILE

Am făcut pentru tine o povestire mică, mică de tot, cît o batistă. M-am deșteptat din somn dinaintea ferestrei, acoperit pe de-a-ntregul de soare, și, ridicînd capul din perini, ca dintr-o groapă cu aureole, m-am uitat în munți și am rîs. Mi s-a părut că mă scol de unde mă culcasem azi-noapte, dintr-o albie de rîu care cîntă, furnicăta de soare, și de-a lungul căreia curge borangicul printre năframe și giulгии de mătase. Se întocmise, fără să știu, din nou, toată împrejurimea, și stihiiile dumnezeiești, ale miracolului din aer și din pămînt, voiau să dea o pildă de zi fericită, pierdută, fără alți martori decît vițeeii, în eternități.

Mi-am încercat cuvintele în dreptul urechii, ca niște ulcele de zmalț, ca să le văd cît pot să sune și cît ar putea să tacă, și mi le-am încercat și-n zarea soarelui, ca niște ouă proaspete de găinușă albă. Mi-ar fi trebuit alte cuvinte, și nu am, — sărac, dar fermecat în gospodăria mea fulgerată din patru părți, pe toate ferestrele, de soare. În fundul cerului, un munte, care trebuie să fi fost foarte înalt, avea un pisc în zăpadă de sidef, și, dinaintea casei mele, un cal vișiniu păștea în iarba verde pînă la munți. Din ce să rup povestea asta mică, pentru tine, și de unde să o încep ? Sînt ca un lăcătuș de aur, care vrea să fău-

rească un belciug și ar trebui să strice o trîmbiță sau un chivot ca să facă belciugul pentru staul. Și i-ar trebui fier, și are aur ; și i-ar trebui cuie, și are mărgăritare. Aș vrea să fac un lacăt pentru coșarul iezilor de curînd născuți și să fie gata pînă diseară, cînd noaptea se va strecura la ei prin crăpături.

O povestire mică, moale ca un fir de ață trecut prin ac și tocmai atîta cît este nevoie ca să coasă doi nasturi de sticlă la pieptul păpușii. Mosorul e plin și nu-i găsesc căpățiul, și ața nu trebuiește ruptă și desfăcută din înșirarea ei strîmtă, fir după fir, pe mosor.

Ai băgat de seamă, copila mea, aceea care nu știi să citești povestirile scrise și niciodată n-ai să auzi povestirile grăite, jumătate de umbră și jumătate de neființă, cum te găsești tu undeva în închipuire și desigur, nicăieri, dar totuși continuu prezentă în marile mele așteptări ? Ai băgat de seamă, tu, că aș vroi întotdeauna să povestesc, și numai pentru tine, lucruri leneșe, gîndite fără zgomot, fără tumult, și fără sînge, lucruri înăbușite de un oftat, desene curate și simple, broderii cu scamă mai puțină, și cu firul golului și al aerului mai mult, împletite împreună, povestiri din toată închipuirea ?

Meșteșugul nostru este cel mai inefabil și mai mincinos, fata mea de lumină și de răcoare, — și cel mai scump plătit din pricina gingășiei lui. Am alergat vara întreagă ca să prind în palmă un bondar cît o coacăză coaptă, și l-am ținut o iarnă în pumnul închis, — și nu era nimic, atunci cînd, într-o noapte cu bolțile pline de struguri, i-am dat către stele drumul din închisoarea lui. Baba

Gherghina își aduce acasă, din pădurile scuturate, ramurile și gătejele în spinare ; în vatra ei o să trosnească jarul și va învia cenușa. Noi culegem, una câte una, crengile care cad, vîrfurile prea depărtate ale plopilor, frînte de greutatea platoșelor de stele ; culegem în poală nucile seci, cu voce lăuntrică, ale tuturor copacilor din grădină, ale aducerii-aminte, dragostei și suferinței ; bumbul cu găoace al tuturor livezilor și pomilor fără rod. Născocim cu cîinstita bună-credință a grădinarului, care adună fructe adevărate pentru gust, și livada, și recolta.

O povestire e o jucărie. Ți-am spînzurat de pereți o mie de jucării, și toți copacii din pădurile muntelui alb, la piciorul căruia paște lumină verde calul nostru roșu, sînt plini de maimuțoi cocoșați, de îngeri cu elastic, pe care i-a prins în codri dorința noastră de a da vocilor vîntului o îndreptățire, și pustietății molcome dintre frunze o viață împărechiată cu oameni reduși în mucava.

Ți-am făcut o povestire, cu gîndul. Nu știi ce povestește gîndul. Din cioburile de porțelan ale azurului spart azi-dimineață de ciocnetul soarelui în toartele lui, adun cu pensula unui fulg răsucit broboane de lumină. E o povestire mică, scrisă fără slove, pe un solz de pește, și care trebuie citită cu ochianul. Ca să o citim, trebuie să o ducem diseară sus, în dreptul lunii, și să o așezăm pe polița Casiopeii. Vom umbla în ciorapi de lînă, la noapte, încet, pe turla bisericii din sat, pînă-n scînteia crucii și, acolo, ne vom întinde, în vîrfurile picioarelor, pînă la constelații.

Nici o jucărie nu e mai frumoasă ca jucăria de vorbe. Copiii, ca și oamenii mari, sînt mai simțitori la vorbe decît la fapte, plăcîndu-le mai mult decît faptele făcute faptele povestite. Și, dacă povestea miroase a minciună și minciuna este ticluită bine, povestea și atunci le place mult ; de unde un scriitor scoate învățul că închipuirea e mai adevărată decît adevărul și că viața trebuie răscolită, ca să fie scrisă pe placul cititorului mare și al ascultătorului mic.

Cu o poveste izbutim și noi să astîmpărăm rînduiala copiilor răzvrătiți. La strigătul : „Stați că vă spun povestea cu racii“, — toate uneltele de joacă sînt părăsite. Nici o păpușă nu-i place fetei, ca un rac spus și spilcuit cu suliman din gînd, și nici o mașină nu mai duce gîndul băiatului, ca o visare.

Fata se urcă pe masă și se culcă pe ea, ascultînd de aproape desfășurarea lucrului scornit pe loc și care, cu o clipă mai devreme, nici nu se pomenea. Baruțu e vesel. Miștura fixează în spațiu mișcarea icoanelor atîrnate de cuvinte, nu le aprobă, nu le dezaprobă, le judecă și le strecoară în priceperi, și cîteodată face o legătură frumoasă între două momente depărtate sau între două cioburi de idei. Ochii ei sînt absorbiți în lumea stelelor, cu care încep să semene, scînteietori și nemișcați.

Baruțu se bucură de înfățișarea de pe dinafară și de îmbucarea pe fețe a bucăților din care se înjghebează

povestirea. El nu muncește ; măsoară și încadrează și-i place luciul vorbelor, ca un lac proaspăt, întins cu pensula moale pe un ciob. El stă pe scaun ceasuri întregi, participînd cu o pîlpîire înceată la licărirea lucrurilor, în care se uită ca într-o vitrină. Neastîmpărul lui se liniștește îndată ce începe povestirea, și, pe scăunelul lui, Baruțu se face băiatul cel mai ascultător.

Ieri s-a făcut, după masă, povestea unui măgar care avea de tovarăș o pisică. Pisica aducea măgarului tot ce trebuia pentru o căsnicie de gospodină, și măgarul a trăit, ca un boier leneș, o grămadă de ani, pînă ce, din senin, și poate că și din pricina vîrstei, pisica s-a îmbolnăvit...

Copiii n-au voit să știe cum se împăca un măgar cu o mîță și unde ședea tînăra pereche, în proprietate sau cu chirie într-un apartament. Îmbolnăvirea pisicii li s-a părut firească. I-a făcut să rîdă amănuntul că pisica zăcea subț o plapumă de păpușă și că își culcase durerea de cap, înfășurată într-o basma cu dantelă, pe o perină de puf brodată cu numele și purtînd un fluture într-o fereastră tăiată cu foarfeca în fața de olandă subțire.

Pisica tușea puțin și, slăbindu-i vederile, n-avea ochelari ca să citească.

— Destul te-am ținut eu pe tine, a zis oftînd pisica. E rîndul tău să umbli și să aduci.

— Natural ! au adăogat copiii, mișcați de boala pisicii și convinși de sprijinul pe care trebuie să și-l dea prietenii și frații.

— Și după ce a spus așa, ce a făcut măgarul ? întrebă Baruțu, rostindu-se, ca de obicei, din gîtlej, unde Mama i-a pus, ca la muzică, o zbîrnîitoare.

— Ce să facă ? A ieșit din casă fără nici un gând deslușit, dar a nimerit la un baci bătrîn, care sufla în fluier în mijlocul oilor fermecate.

— Sînt sărac și amărît, a zis măgarul, că mi-e familia bolnavă. Nu rîde de mine, am spus adevărat : am și eu o familie. Eu sînt capul familiei, și familia mi-e pisica.

— Și vrei să nu rîd încă o dată ? zice baciul. Cine a mai văzut măgar și pisică făcuți să se înțeleagă ? Haide ! fii serios, măgarule, și treci între oile mele, că tot s-a pierdut măgarul meu.

— Nu pot, că mă așteaptă pisica să-i duc de mîncare.

— Să nu mai răspunzi, că te cotonogesc, zise baciul. Vezi bîta asta ? Numaidecît ți-o culc pe spinare de cîteva ori.

Copiii, tulburați de întorsătură, scrutară cînd ochii lui Tătuțu, care asculta și el, foarte supărat și el pe cioban, cînd ochii Maicii, care făcea povestea, scărpinînd cîteodată capul fetei, în părul căreia, castaniu, își strecurase un deget a mîngîiere.

— Stați să vedeți ce s-a întîmplat ! zise Măicuța, asigurînd astfel auditoriul că tot răul spre bine este. Întîi, măgarul, care se gîndea numai la pisică, fu silit să se supuie, și baciul, pornind cu turmele din loc, pe pășuni, i-a împovărat spinarea cu toate cîte trebuiau duse de cineva, și cu merindea unchiașului.

Au umblat așa patruzecișicinci de zile.

— Dar ce face pisica ? întrebă, tresărind, fetița. N-are pe nimeni.

Intr-adevăr, în patruzeci și cinci de zile se poate întîmpla orișice.

— Mi se pare, interveni Tătuțu, că ai greșit numărul zilelor. Ia vezi, nu cumva sînt numai zece, cincisprezece, douăzeci, zise el, căutînd să nimerească numărul mijlociu. Nu, au fost numai cincisprezece zile, cred, zice Tătuțu, simțînd că douăzeci se făcuseră, și cu scăderile lui, prea multe.

— Ai dreptate, m-am înșelat, zise Măicuța. Luasem zilele potopului, cu ploile de o lună și jumătate. După o mai bună socoteală, nu cred să fi trecut măgarul, în pășuni, peste cincisprezece zile.

— Cel mult ! apreciază Baruțu.

— Adormind odată baciul în pădure, înaintea de asfințit, măgarul îl văzu sforăind cu gura căscată și o luă la fugă, îndărăt și ajunse, a treia zi, la pisică, mai povesti Măicuța.

— Bine, dar ce-mi făcuși ? îl mustră pisica. N-am pus în gurița mea, de cînd ai plecat, o picătură de apă.

— Uite ce ți-am adus. Ia din spinare.

Și se puseră pe mîncat și pe băut, în dăsișii măgarului găsindu-se, pe lîngă brînză, mămăligă, slănină, și două tivgi cu lapte bun. Cînd s-a crăpat de ziuă, pisica, uitîndu-se, ca să se ogîndească, în geam, și ca să-și așeze puful dintre urechi în felul cum i-ar fi stat mai frumos, văzu o lume neagră și albă în bătătură, cum nu mai văzuse niciodată.

— Nu te înfricoșă, zise măgarul. Asta e averea noastră. S-au luat oile după mine. De acum nu mai avem nevoie de nimic. — și cum eu sînt cam puturos, că-mi place să dorm cîte cincisprezece ore pe zi, totul vine nu se poate mai nimerit.

Aci, Baruțu trase cu poftă un căscat mare, căruia, din pricina volumului, i se zice acasă : „un căscat număr unu“. Și rîse de plăcere, gîdilat de un început de stuf somnoros primprejurul genelor lui codate.

— Să-ți prezint, zise măgarul, pe al treilea membru al familiei, pe Grivei. Și-a ridicat nasul, de sub fereastră, la tine. Uite-l ăla de colo.

— Între noi, zise pisica, se hotărîse o ură de moarte, încă de la început.

— A fost o prejudecată. S-a isprăvit. De azi încolo, tu, pisică, vei fi cu cîinele ca o soră mai gingășe.

Și plecară, măgarul, pisica și cățelul, cu oile lor, ca să străbată lumea. La marginea orașelor, pisica vindea laptele muls de Grivei, făcea iaurt și lapte, cum îi zice Baruțu, „covăpsit“. Pe cîmp, dormeau cu toții grămadă, și Grivei avea niște colți ! Cînd, ce să vezi ? Pe un buștean, suferea un bătrîn slăbănog, într-o pustietate. Era baciul.

— Va să zică, zise unchiașul, așa te-ai purtat : mi-ai furat oile.

— V-am furat eu pe voi ? a întreat măgarul pe berbeci. — Berbecii deteră din cap că nu. — S-au luat după mine ! — Și nu v-a fost bine cu mine ? a întreat măgarul din nou. Lumea oilor și a berbecilor dete o behăire veselă, salutînd cu picioarele dinapoi. Vezi, zise măgarul.

— N-ai să-mi dai ceva să duc la gură ? că mi-e foame, zise baciul.

— Bagă mîna în traista asta și scoate, zise măgarul.

Și cum și-a băgat-o, așa și-o și trase baciul laba mîinii, din dășag înapoi, zgîriat de pisica adormită la cald.

— Ai greșit dăsa, zise măgarul. Caută în părechea lui.

Aci, baciul fu mușcat de un pui de ciine, care visa, visa.

— Bine i-a făcut ! ziseră copiii. El a râs de familia lui și era să dea în măgar cu bâta.

Dar săracul baciul era bătrîn și slăbit de puteri. Măgarului i s-a făcut milă și s-au întovărășit să meargă împreună și să facă o familie mare cu toții, — ceea ce s-a și întîmplat. Astăzi pisica doarme în cojocul baciului, iar ciinele se încălzește lingă burta măgarului, care se culcă pe o parte și cască și el.

Urmarea, pe altă dată, dacă ne mai aducem aminte.

Un somn lin începu să se cearnă peste un sfîrșit de poveste atît de fericit, și fiecare și-a luat păpușa lui în brațe, ca să o puie în așternuturile albe. Tătuțu duce le-gănînd fetița, și de pe scăunel, în patul din odaia mică, Măicuța, pe cel mai gras, pe băiat...

BALONUL SPART

Din două baloane de cauciuc transparent, cumpărate din mîna conducătoare de aștri multicolori a vînzătorului de bășici, unul a crăpat. Evenimentul s-a petrecut pe neașteptate, ca la toate lucrurile umflate și trecătoare. A pocnit o dată, și copii și-au întors capul, cu impresia că cineva a „mîncat“ o palmă. De sus cobora o sfoară fără suflet, cu o zdreanță de cauciuc spînzurată de ea.

Orice dialog rămînea zadarnic. În ochii lui Baruțu se rosteau lacrimi dramatice, și un geamăt îi rupse gîtlejul gras. Cînd plînge, frumosul Baruțu nu mai seamănă cu sine și cu nici una din fotografiile lui. Gura lui, croită plastic pentru surîsuri de garoafă, cu arcul mlădios și sprinten, își pierde linia și expresia ; maxilarul deschis i se cascadează după regulile artelor japoneze ; își arată aproape toată limba. Un răget de mare sinceritate îi deschide toată orchestra vocală, însoțit de o gîrlă de lacrimi. Cu ce se poate înlocui un om ? Cu nimic. Și mai puțin un balon.

Totuș, baloanele au asupra oamenilor superioritatea că sînt identice, oarecum. Am încercat o minge, un cerc, am făgăduit un cal, o pușcă : toate laolaltă nu echivalau, în momentul dezastrului, cu balonul, și ne-am dus prin lume să căutăm un al doilea balon. Suferința lui Baruțu era cu atît mai greu de vindecat cu cît un martor permanent sta de față ca să-i aducă aminte că nu toate baloanele se sparg. Balonul Mițului, surizătoare și trufase, plutea în aer, galben și roșu, sfidînd răscoacerea materialului și dilatația solară fierbinte. Ba mi se pare că balonul fetei se făcea mai mare și mai ispititor, pe măsură ce aducerea aminte a balonului băiatului se micșora. Din ce în ce mai lucios și mai fraged, el își permitea capricii și fan-tezii, în jocul cu vîzduhul.

Dragă Baruțu, e primul tău balon pleznit. La 4 ani nu este prea devreme. Lacrimile tale vin dintr-un punct al iluziei, care va izvorî de-aici-nainte totdeauna. E un simplu început, și fii mulțumit, că, murind, balonul a poc-nit. Se mai găseau în inima lui o voce și un entuziasm. Baloanele tale viitoare, cele mai multe, se vor dezumfla

fără zgomot, sleite nesimțit, fără să bagi de seamă decît în momentul cînd, numărîndu-ți ațele, cele mai multe vor atîrna în jos, tîrîte moale de o pungă goală. Asemenea baloane nu se vor mai putea umfla niciodată, căci nu va mai fi vînt.

Te necăjește balonul surioarei, mai ager și mai dîrz decît nădăjduia și ea. Ne vom plimba în tot orașul cu el ridicat și vioi și ne vom duce acasă, îi vom da drumul în odăi, și mîine, tot atît de tînăr și de nou, se va înnălța și mai sus. Așa sînt baloanele, fătul meu. Într-o parte pielea de cauciuc a fost mai tare, și bășicile scoase din ea s-au ivit cu o durată mai lungă, deși prețul fusese la fel. Și, cu baloanele tale dezumflate, vei întîlni baloanele care nu se mai dezumflă, și te vei mîhni. Nu te mîhni peste măsură, băiete, căci, la urma urmei, trebuie să-ți spui un secret : și balonul lui Mițu o să pocnească.

Totul stă, știu, în durata celor cîteva ore, a celor cîteva zile și în bucuria de-a te fi putut folosi de ele. Aici n-aș avea ce răspunde. Experiența, — de existența căreia o să afli atunci cînd nu vei mai avea ce face cu ea, — recomandă răbdarea, exact pentru timpul dezumflării și pocnirii baloanelor colorate. Îți vine cumplit de greu să asimilezi această idee, dar ea se cheamă înțelepciune, tot un balon, care crapă mult mai des decît baloanele de gumă. Fă-te de pe acum înțelept, de la o vîrstă cînd în loc de *javră* limba ta peltică rostește *vahză*, și cînd gura ta întorochiată pronunță *jivazî* drept *vizavî*. Căci înțelepciunea adevărată e mai bine să fie peltică pruncește decît complicată, în silabele ei dure, de gîngăveala termenului marilor înțelepciuni.

Și nu te mai uita cu atîta poftă la balonul Mițurii. Văd insinuările mele de scepticism n-au la tine nici o trecere, băiete. Singurul lucru care ți-a luat gîndul de la baloane a fost o bicicletă verde, pe care călărea un băiat cît tine de mic. Ai tăcut cît a trecut : ai vrea o bicicletă. Și iar te apuci să răcnești. Trebuie să-ți mai spui ceva : că dacă te plîngi afară din cale de mult că ți-a crăpat balonul, se poate întîmpla să te alegi și cu o bătaie ; nu e voie să te jelui. Lumea e veselă și n-are timp de oftatul tău. M-ai înțeles ?

Baruțu își făcuse și el o socoteală. Pe furiș, s-a repezit la balonul valid, a zmuș de sfoară și a voit să-l spargă, ca să provoace, imitativ, o durere la fel și să satisfacă răzbu-narea. Vai ! ce s-a întîmplat ! Balonul nu s-a spart, ci a pornit în sus, departe, în fundul marilor seninătăți.

Nu mai plînge, Mițule ! S-a dus acolo unde se duc toate baloanele.

PIATRA PIȚIGOIULUI

Ne-am căznit, doi copii, o mamă și un om, să vă facem o povestire. Dacă o fi bună, nu-i vina noastră, iar dacă o fi proastă, o să ne silim altădată mai mult. Basmul a ieșit din colaborarea tuturor : mama punea fire de bumbacuri în găurile ciorapilor copiilor, băiatul clădea un castel din pietre dreptunghiulare, iar fetița împletea, pe un schelet de sîrmă, fire de papură văpsite, ca să iasă din degetele-i

cuminți și mici un coș, în care să puie la vară patru cireșe. Și cum lucrau mîinile, mergea și gura și se croia povestirea...

Basmul începe, ca toate basmele, cu vorbele : «A fost odată», pentru că tot ce se întîmplă din lumea basmelor, s-a petrecut odată, adică pe vremuri, și nu se mai poate petrece încă o dată.

A fost odată o toamnă dulce și lungă, cum, — nu e vorba, — au mai fost și altele, însă nu la fel în totul și întocmai ca toamna aceea. Pasările călătore, — berze cu aripile mari, rîndunele mici și alte soiuri de săgeți zburătoare, cu ciocul cît chibritul sau cît creionul sau cît nu-iaua, — ajunseseră cu bine în țara caldă, unde aveau să trăiască pînă ce trecea gerul și se topea zăpada de la noi. Pasările de la Giurgiu așteptaseră pasările din Argeș, de la Bacău și Severin, și după ce se adunară toate, au trecut în nori de stoluri către miazăzi, peste Dunăre, peste Sfîntul Munte și peste Mare, în Egipt și mai jos, în nisipurile frămîntate de vînturi, prin care umblă de mii de ani stafiile de piatră.

Văzînd că încep să îmbătrînească și că unele din ele nu o să mai aibă puterea să se întoarcă de două ori înapoi, pasările au ținut sfat laolaltă și s-au hotărît să zidească un palat.

În timpul cuvenit, toate pasările aduseră cîte ceva și, răspîndindu-se de trei ori pe întinsul lumii, ele grămădiră, dumicat cu dumicat, purtat în cioc, cea mai mare cetate din lume, cu bolți și încăperi și cu o turlă la mijloc. În turlă fu pus paznic un vultur negru, cu o sută de ajutoare : o sută de ciori. Vulturul sta în fereastră sau pe vîrfurile tur-

Iei, iar pe creștetele învelitorilor mai joase, în colțurile palatului depărtate, vegheau ochii de oțel ai corbilor, armați cu ciocuri gata de luptă și cu gheare din același metal.

Cîteva rîndunici bătrîne, ca niște maici cu comanacul turtit pe frunte, rămăseseră în palat, — și cîteva becațe. Și, la intrare, în cîte un picior, străjuiau șase cocori do-brogeni, — trei de-a dreapta, și de-a stînga trei, — cu gîndul la nuferii albi de la Cernavoda.

Străjerii n-aveau de păzit numai însuș palatul, ci mai ales marile averi adunate prin vîrfuri și firizi. O pasăre, cît un fluture de mică, o pasăre galbenă, ciocănise în gea-mul unei împărătese de prin raiurile fierbinți ale pămî-n-tului, și împărăteasa, uimită de frumusețea Pițigoiului de Aur cu ciocul de os, l-a lăsat să intre. Dar după trei zile tilharul a plecat, furînd în cioc un ac de diamant ferme-eat, cu vîrful tare și țepos ca pintenul de glădiță. Acul, păzit în ziduri de marmură trandafirie de către toți cei o sută de împărați care s-au strecurat printre timpuri la tron, avea însușirea de-a lumina cu o scînteiere de lună pînă la depărtări, și el fu pus, cu piatra lui de jar alb întoarsă încioace, în locul cel mai înalt al palatului păsăresc, strălucind ca un luceafăr mai mare.

Isprava izbutindu-i bine, a îmbărbătat inima Pițigoiu-lui de Aur. El zise măicuțelor rîndunele : „Stați, că o să mai aduc și alte averi, căci acum am înțeles cum trebuie să luerez și nu mă las pînă nu umplu cu străluciri seumpe candela fără undelemn din turla cioroiului Dumitru“. În-tr-adevăr, cioroiul fuseseră toți botezați, ca să ție de călin-

darul românesc și ca să se simtă jurați și legați sufletește de cetele sfinților. O sută de ciori primiseră o sută de nume, ca oamenii, și în fiecare dimineață și seară, când se vârsau laolaltă, amestecându-se, apele luminii cu apele întunericului, vulturul îi striga pe nume, ca să vadă de nu cumva vreunul, apucat de dorul pribegiei, ar fi părăsit creasta coperișului de pază și ar fi plecat. Însă cioroii nu s-au mișcat din locul lor niciodată, și totdeauna ei au răspuns de câte două ori pe zi chemărilor vulturului, zicînd : „Crau, crau“, — ceea ce în limba ciorilor însemnează : „Sînt aici, fii fără grije. Nu plec.“

Cu istețimea lui, Pițigoiul de Aur se duse la balconul altei împărătese din tărîmurile calde, care tocmai citea o scrisoare de la tînărul ei împărat, dus departe, în cuprinsurile Mării de Margean, ca să cumpere și să aducă, pe spinări de cămile și elefanți, grîu și secară pentru supușii lui. Căci pe vremea ceea și în țările acelea unde nu creșteau bucate cu spicul gros și cu știulete mare, ca la noi, împărații făceau treburile astea, plătind cu mîna lor și cumpărînd, pe văzute și pe gustate, toată hrana oamenilor din împărății. Corăbiile aduceau, în strîmtorile Mării de Margean, butoaie cu brînză grasă, burdușe cu unt, saci cu porumb și grîu și sare. Și dădeau asemenea marfă, care în țara de unde venea se făcea de la sine, pe alte mărfuri, de alte soiuri, care și ele, în partea locului, se făceau de la sine : curmale, portocale, rîdii, scorțișoară, dinți de elefant, os de broască, și mărgăritare, — și schimbul trecea prin mîinile împăraților, și lumea era mulțumită.

Împărăteasa era bucuroasă foarte de cele ce-i aducea la cunoștință împăratul și întrerupse citirea scrisorii, în clipa

cînd, cu coada ochiului, zărise Pițigoiul galben răsfățîndu-se în fereastră. Ea deschise cu băgare de seamă ușa cerdacului, temîndu-se să nu-l sperie și neștiind cu ce fel de poamă de prefăcut și de hoț avea de-a face. Afurisitul de pițigoi trăgea cu ochiul și cu urechea și sărea jucînd împrejur, sprinten și drăgălaș. Abia se întorcea cu ciocul într-o parte, că se și mută în partea cealaltă, își întorcea capul pieziș, ca să i se vadă pata cărămizie ce-i sta frumos pe gușe, ca o floare de mușcată ; îi scînteia cînd ochiul drept, cînd ochiul stîng — și, vrăjită de atîtea tertipuri, împărăteasa cu greu își mai potolea neastîmpărul de a prinde pițigoiul, pe care voia să-l ție în palmă, să-l ducă la ureche, să-l mîngîie cu obrazul și să-l sărute.

A ! ce șarpe de pițigoi ! Cînd împărăteasa îi zise încet, strecurîndu-și vorbele prin crăpătura ușii cerdacului : „Nu vrei să fii al meu ?“, el răspunse : „Cirip“. Cînd îi zise : „Apropie-te și vino înăuntru, pițigoiul răspunse de două ori : „Cirip, cirip“. Și cînd împărăteasa deschise ușa de tot, el nu fugi, ci se piti în penele lui de aur, ca o pitulice, și împărăteasa îl luă cu gingășie în mîină, ca o minge. Pițigoiul nu se zbătu defel și se lăsă dus în bogatele încăperi ale împărătesei.

Pițigoiul nu mai văzuse niciodată o împărăteasă de culoarea ei. Împărăteasa dintîi, de la care furase acul cu lufe-feri, fusese roșcovană la păr și albă ca smîntîna. Împărăteasa de acuz, era negricioasă, și, cu toate astea, neînchipuit de frumoasă. Pielea ei era ca dulceața, și în albul ochilor se rotunjea o lumină ca prunele brumate ; genele, groase, se încurcau ca fulgii ; gurița avea surîsul ca miezul sîmburilor de caise ; degetele erau lungi și moi, șoldurile

înalte, și croiala ființei întregi a împărătesei ieșea din niște tipare pe care Dumnezeu le gândise mult și le iubise.

Pițigoiul intrase în obiceiurile împărătesei : el dormea pe căpățiul înalt al patului, cu ciocul întors spre ochii ei, pe care îl gătea cu giuvaere. Pe trupul mic al păsăruicii încăpuseră toate podoabele, cu atât mai scumpe cu cât erau mai mărunte, ale domniței, care a gătit-o cu mâinile ei, ținând-o în poală și pe genunchi. De jurîmprejurul gâtului, împărăteasa îi aninase un șirag de opt mărgăritare, cele mai strălucite din toată lumea. La piciorul stîng îi petrecuse inelul cu briliante cel mai mare din toate împărățiile, iar la piciorul drept îi pusese o pietricică, singura din toată lumea și a căreia licărire albastră era ca un fum. Piatra, — luată din timpurile foarte vechi, din degetul unui împărat, care supusese voinței sale toate pămînturile și toate apele, și biruit numai în ziua cînd i se putuse ghici taina și cînd a putut să-i fie zmulcă piatra din podoabele lui, — avea puterea să vindece, să învieze morții, să întinerească bătrînețea și să prefacă toate gîndurile în bucurii și fapte.

Cu această piatră la inel, omul putea să umble pe taze și pe nori ; putea să zboare, putea să afle, să știe și să învețe ; putea să vorbească în limbi străine ; putea să facă flori și fructe în mijlocul iernii ; putea să scoboare fulgerul la poruncă ; putea să facă din apă vin ; putea să scoată apă din pietre ; putea să schimbe pietrele în oameni și oamenii în pietre.

Cînd se văzu Pițigoiul de Aur stăpîn pe firimitura de piatră de la piciorul drept, nu-i mai lipsea nimic. Pe fe-

reastra deschisă, și-a luat zborul către Palatul Păsărilor, pe care avea să-l înzestreze cu niște puteri neînchipuite. Însă, ca să nu zică împărăteasa că a prădat-o (destul că o lăsa cu inima frîntă), el zise pietrii să se mai facă o piatră la fel cu ea, ca să lase și împărătesei una. Cum s-a zis, așa s-a și făcut, — și se mai făcu o piatră la fel, însă cu cîteva puteri mai puține decît piatra Pițigoiului. Noua pietricică putea cît și mama ei, foarte multe minuni să facă : nu putea să dea însă tinerețe decît împărătesei, împăratului și copiilor lor, pe alții neștiind să-i întinerească. Din această pricină, împărăteasa cea negricioasă și frumoasă și împăratul, dimpreună cu copiii lor, mai trăiesc și azi, frumoși, tineri și voinici ca și pe vremuri, mutați departe, tocmai în țara lui Numaidecît-dedesubtul-răsăritului-soarelui, unde, ca să te duci, trebuie să umbli pe apă o sută și cinci luni ; și dacă nu obosești ajungi.

Între timpuri, însă, un băiat de sătean din părțile pustietății, care păștea caprele prin preajma Palatului Păsăresc, văzînd licăririle stelei din vîrfurile turnului Marelui Vultur, s-a apucat să o bată cu pietre, socotind să o doboare. Zadarnic l-au croncănit cioroii și l-au ocărît maicile rîndunici : el da cu pietre. Pietrele dimprejurul Palatului nu erau nici ele ca orice bolovani, fără chip. Dimpotrivă. Fie că acolo era locul unde Dumnezeu făcuse lumea, fie că pe-acolo fuseseră biserici multe și se ciocniseră împărățiile și palatele, unele cu altele ; adevărul este că fiecare piatră era un înger, o floare, un dobitoc sau un pește, și băiatul cu caprele arunca în turn numai cu ființe împietrite.

Ce-a pătit însă băiatul cu caprele, știe numai pielea lui ! Văzîndu-se luat mereu la ochi cu aruncături, acul cu lu-ceferii, acul din vîrfurile turlei, care luminează Palatul, s-a ne-căjit și, scoborînd ca o viespe, s-a năpustit asupra păzito-rului de capre și s-a pus să-l înțepe. Vîrfurile lui intra și ieșea mereu, în mădulare. De înțepături, spinarea făcu o cocoasă ; capul creșcu cît banița ; mîinile se arătară ca niște broaște-țestoase ; pleoapele se umflară ca pepenii galbeni înjunghiați. Despre picioare și despre ce mai rămînea din om, nu mai vorbesc. Cu toate umflăturile lui, din tălpi și pînă în creștetul capului, băiatul creșcu în sus și pe laturi cît o claie de fîn și, nemaiputîndu-se ține pe picioare, umbla ca o bășică umflată, purtată de vînt, — și rîdeau de el ciorile și însuș vultûrul, care nu știe de obicei să rîdă. Numai glasul se mai putea mișca slobod, al băiatului, și glasul băiatului se ruga să fie iertat, că nu mai face, zicînd că abia acum a înțeles că pasările sînt sfinte.

Tocmai atunci venea și Pițigoiul cu pietricica lui și, strîngînd sfatul pasărilor bătrîne, începu prin a le întineri pe toate, și toate bătură lumina cu aripi noi, de pui. Cînd veni și el, vultûrul se ruga să fie miluit, trăgîndu-i-se șapte sute de ani din o mie și trei sute, cîți avea.

— Ba te facem de un an și jumătate, zise Pițigoiul, pentru că totuna e.

— Dacă zici dumneata !..., zise vultûrul. Însă atunci să-mi faci și o vulturiță, căci mi s-a urît singur aci, numai cu cioroii.

Vultûrul s-a ridicat pînă în fundul cerurilor, întinerit și însoțit de o vulturoaică mîndră, cu care a făcut mii de rotegoale în văzduh.

— Acum, pe băiatul cu caprele, адаose Pițigoiul, să-l iertăm și să-l facem paznicul nostru, că s-a pocăit. Avem nevoie de un om, ca să ne păstreze pietricica în palat.

Cînd auzi, băiatul cu caprele s-a dezumflat și s-a făcut frumos ca un rege, jurîndu-se să păzească palatul strașnic, cu toate puterile strînse în pietricica Pițigoiului.

Numaidecît, un părete de plumb gros se așternu pe uși, pe ziduri, pe turle, ca o zidărie nouă peste zidăria veche, ca și cum palatul întreg ar fi intrat într-un glonț de pușcă. Cioroii fură trimiși la treaba lor, luați pe sus de un nor adînc de corbi, care trecea din Sahara către Oceanul Înghețat. Și băiatul cu caprele, pe care îl chema Niță, și-a luat în primire cheile și comorile. Și ca să-și fudulească și el caprele lui, le-a făcut coarne de sticlă, cu fețe de curcubeie și copite de agată lustruită, și, schimbîndu-le țacăliile în barbișoane de ibrișim și făcîndu-le pielea de catifea, le-a pus și cîte un dăsag de aur în spinare și le-a trimis acasă cu țapul, la părinți, care erau niște săteni harnici și săraci, ca să-și cumpere pămînt.

Și, de-atunci, palatul e gol aproape tot anul, căci nici o pasăre nemaiputînd să-mbătrînească, ele nu mai rămîn neputincioase în mînăstirea lor, ci se întorc, întinerite în fiecare primăvară, din țările calde, la Giurgiu, în Argeș, la Bacău, la Severin și în București...

Acum, dacă povestea noastră nu v-a plăcut, să ne iertați.

Bună dimineța, soare ! Din zintîi april, Tătuțu te salută. Ai cam întîrziat și ai ținut să dai dreptate călindarului țărănesc. Tu ești mai științific decît Institutul meteorologic și decît amatorii autodidacți ai deprinderilor lui Galileu și Ticho Brahé, de mult osîndite. Tu ai refuzat să fii de părerea savantului teolog Georgescu, care ți-a luat-o înaintea și ți-a făcut socoteli de nu te mai puteai mișca. Ai dat zăpadă și Crăciun de Paștile oamenilor învățați, și ți-ai păstrat așternuturile de aur și florile pentru Paștile noastre. Ia te uită cum te primește în Ierusalimul Cișmigiului panseaua și ramurile, despletite în pieptenele vîntului încetinat.

Au ieșit întru întîmpinarea copitelor mici ale asinului tău alb, înșăuat cu cergi împăturite, toți copiii zulufați, trandafirii și albi, care te-au căutat cu cîrligul în sobă toată iarna, prin lînăria moale și fragedă a cenușii. Bine-ai venit sănătos ! Încă de aznoapte s-au auzit încercîndu-și arcușurile și cobzele pisicile nopții, greierii, care torc, la întunericul stelelor, firul, de unde l-a lăsat mîța cînd s-a culcat. Tătuțu nu crede în ființa greierului zburdalnic, cum n-a crezut nici în Paștile trecut. Clopoței cu sîmburi de cireșe, care sună de cîte ori îi clatină vîntul, sînt arătările auzului, goale.

De-a lungul grădinii se plimbă un grădinar ciung, semănătorul cu o mînă validă al frumuseților cu mireasmă. El ocheste grădina, din față și pe dungă, mai de la stînga, mai de la dreapta, ca un zugrăv care caută zîmbetul cel

mai fin în asemănarea cea mai bună. Trimite violetul puțin mai către lac, și roșului îi face loc mai în fund. A ! mărgăritarul : te-am prins ; tu sunai ca greierii, din cojile tale de măzăriche, aninate în aer de cîte o mustață. Și boii, care trag de carul cu ghivece de garoafe, s-au înveșmîntat și ei în odăjdiile soarelui, aproape să îngenunchie subț epitrabil și să se spovedească.

— Stai frumos, că vine „căpitanul“. Mițu ! nu e voie să pui mîna. Baruțu ! să nu rupi.

Un fluture galben canarî străbate ștofa soarelui, adîncă și dulce, ca un fulg de tămîie.

Căpitanul e un paznic înalt, mai mare peste paznici, cu scîrlionți răsuciți, trași de vîrfuri subț nas. El și-a împărechiat o uniformă de ofițer, care nu aparține nici unei armate cunoscute : chipiul de la Comună, tunica de la Teatrul Național și moletierele de la Operă. La mîna dreaptă îi atîrnă, de o curea un ștreang, o vînă de bou împletită, purtînd inscripția : „Salutări din Ocnele-Mari“, și în cleștele degetelor de la mîna stîngă el ține în dreptul gurii un trabuc. Are și decorații, puse pe piept ca într-o verigă de chei, și care atestă, în timp de pace îndelungat, o mare bravură de sedentar. El se uită, ca și grădinarul, pe diagonală, afectînd, fără să știe, simțul de perspectivă al acestui constructor de ronturi și mozaicuri în zigzag. Și cînd a trecut un domn bine îmbrăcat, îl salută, cu înțelesul unui respect colegial. Se vorbea într-un roman de demult de un călăreț fără cap, care colinda cîmpia și pădurea, dus de un cal priceput în peripeții. Căpitanul

trece, prin Cișmigiul principatului cu pești de aramă printre luntri, ca un călăreț fără cal, dominînd lumea vegetalelor de petale mici și parcurgînd zeci de kilometri inutili, cu trabucul și cravașa. Între marinarii cu fes ai heleșteului de beton, el e silvicultor și reprezintă Codul.

În cîntarul cu limba de orologiu cade un ban prin zece înghițitori de metal, din stomac într-alt stomac, și limba se mișcă pe un cadran cu kilograme. Baruțu are douăzeci și Mițu nouăsprezece kilograme exact. Gîlceava se iscă din pricina cifrei : nici unul nu știe dacă douăzeci e mai mare decît nouăsprezece, și fiecare e satisfăcut cu cifra lui, găsind-o mai bună pe a celuilalt, fără să știe nici că exprimă greutatea. A pus Tătuțu un ban și a ieșit numărul cel mai bun, anume. Cifra de fetiță e neapărat mai frumoasă. În cîntar, înăuntru, e o înțelegere cu Tătuțu.

Tătuțu știe tot, poate tot, vede tot, face tot ; nu încapă îndoială. El a înființat și Cișmigiul, ca să-și plimbe copiii, și, ca să le facă plăcere, a pus în Cișmigiu și ceasul acela roșu, pe care Baruțu îl numește „tîntal“. Și soarele tot Tătuțu l-a făcut. Și bananele le-a făcut el. Ceea ce nu are nici un înțeles serios și pare o păcăleală, care nu prinde, este că Tătuțu ia banane și dă din buzunar hîrtie. Hîrtia nu o face tot el ?

Ce rușine o să-i fie lui cînd copiii vor afla că Tătuțu nu a făcut niciodată nimic...

Fiindcă ai fost cuminte, mă țiiu de cuvînt și-ți povestesc cum era pădurea în care mă jucam eu toată ziua de vară, cînd eram mic.

Tu știi ce este o pădure. Mergi între copaci, în sus și în jos, înaintea și înapoi, la stînga și la dreapta, și pretutindeni numai între copaci, și copacii sînt înfiți în pămînt, de rădăcini. Tot așa era și pădurea mea, cu deosebire că, în loc să fie lipiți de pămînt, copacii umblau de colo pînă colo, neținuți de nimic. Cîteodată, cînd treceam prin pădure, era acolo toată, și, pînă să mă întorc, nu mai era deloc, și a doua zi iar venea îndărăt.

Nu știu cum s-a întîmplat că pădurea asta fără păreche a fost zămislită mișcătoare. Poate că din pricina multor copii cîți erau în satele care încingeau codrul de jurîmprejur, copacii au luat ceva din zburdălnicia lor și au rămas nebunatici și copilăroși. Cîteodată ne suiam cîte zece, cincisprezece într-un pom, și el o lua la drum cu noi, ca un car cu boi ; ne plimba prin toată pădurea și se întorcea, cu noi în cîrcă, în locul unde ne suisem. Apoi, își înmuia cren-gile, lăsîndu-le cu noi în jos, noi ne ploconeam la el, el da din vîrf a „mulțumim dumitale“. Pomii erau și niște tîlhari : intrau în livezile oamenilor și prădau merii pîrguiți și perele coapte. Cînd ai să vezi vre un brad cu poame în el, să știi că ai de-a face cu un hoț. Copacul se scutura nițel, cînd se adunau copii, și toate poamele furate le erau dăruite lor.

Era o babă cu părul roșu, în partea locului, care făcea farmece și vrăji cu pădurea copiilor, puind arborii să umble la rînd, ca plopîi, unul înnapoia celuilalt, pe marginile drumurilor, de o parte și de alta, și dacă voia să gonească un om, înfricoșat, din casa lui, ca să i-o ia alții, Baba trimitea patru, cinci molifți bătrîni de se așezau în poartă, plini de bufnițe și cucuvăi, și cîte unul pleca din pădure cu lună cu tot, luna aflîndu-se tocmai în păienjenîșurile lui, cînd pornea copacul. Spune tu, nu te-ar apuca frica și n-ai fugi dacă, deșteptîndu-te într-o bună dimineată, ai da, în bătătură, de patru clopotnițe sau biserici, ieșite în timpul nopții din pămînt ?

Cît privește molifții, ei au și o voce ciudată, că răsună cum ar șuiera un clopot în desimea lor, și uneori parcă ar purta în ei cîte un ceasornic mare, care bate orele și toaca lor măsurată. Subt camilavca neagră, atîrnată brazilor din creștet pe brațe, se aud șoapte călugărești, pădurile din creștetul munților vorbind adeseori cu Domnul, în limba de rugăciuni a vîntului, care-i graiul către vecie a lucrurilor tainice de pe pămînt.

Pădurea mea era și locuită de o mulțime de făpturi cu coarne sau numai cu copite, cu labe, degete și unghii ; făpturi, unele mari, însă blajine, lăsîndu-se să fie apucate și prinse ; zimbri cu fruntea lată, cerbi cu ramuri în cap, țapi cu zulufi de os, și mistreți, purtători de rîturi ai ștampilei umede dumnezeiești, însemnată cu două litere, alfa și omega, în mijlocul unui rotogol. Noi alergam cîte o jumătate de ceas după un bivol sălbatec, îl prindeam în brațe, și el se dezumfla încet, dîndu-și sufletul întreg, de bucurie.

Vrei să-ți spui adevărat ? Animalele erau de cauciuc subțire, și pădurea era de gutapercă, — și primarul nostru le umfla în toată simbăta seara cu pompa de bicicletă, ca să avem cu ce ne juca duminica dimineața.

HOTUL

În cutia cu pălării vechi, sta un urs, de catifea. Dacă nu era galben ca floarea-soarelui, el ar fi fost fioros, și podul întreg ar fi tremurat de frica lui. Aveam în pod doi berbeci năpîrliți, trei vaci fără picioare și un armăsar, care sta în pod fiindcă era de lemn și vopsit cu pensula verde. Dar ursul era galben, și culoarea asta micșorează seriozitatea lucrurilor, nu sperie pe nimeni și au luat-o florile pentru ele. Și mai avea ursul doi ochi de sticlă, care se uitau drept în tavan. Domnișoara cusătoreasă, îmbrăcînd ursul din șase petice croite frumos, cred că s-a înșelat cînd a trebuit să-i puie și ochii, greșind cutia ochilor de urs și luînd, dintr-altă cutie, doi ochi de porumbiel. Un urs se cere încruntat : ursul nostru din pod se uita cu bunătate.

Ursul stătuse jos, în casă, doi ani întregi, și ajunsese atît de stricător, încît am fost nevoit să-l pui deoparte, în singurătate, și el s-a trezit în cutia de pălării, numai după ce încercasem zadarnic fel de fel de mijloace de îndreptare. Croind ursul din fața unei scurteici, moștenită de la o cucoană bunică, croitoreasa nu se gîndise că, fără să vrea, îi dă, prin potrivirea mădularelor, niște năravuri pe care

nici scurteica, nici catifeaua nu le avuseseră în timpul lor. Tatăl urșilor, care umblă nevăzut prin lume și îngrijește în munți de copiii lui, săpîndu-le peșteri, răsturnînd iarna cîte un pietroi pe bîrloage, spălîndu-i în somn, pieptănîndu-i și tăindu-le unghiile cu un fierăstrău de argint, face ce face și trece și pe la urșii de pîslă, pentru copii, și le dă cîte un crîmpei de nărav.

Ursul nostru se năvălise să fure, și nu fura altceva decît bomboane, ciocolată, dulceață, fructe și rahat. Cînd Tătuțu aducea o cutie cu lucruri dulci, ursul mirosea și golea numaidecît cutia, fără să-l vadă nimeni.

— Cine a mîncat ciocolata ?

— U'su, răspundea băiatul, ridicînd din umeri. Nu mai e.

— Dar cutia cu bomboane englezești ?

— U'su, răspundeau fata și băiatul.

Îl văzuseră amîndoi. L-au prins de cîte ori cu cutiile în brațe, fugind sub canapea. L-au și bătut. Odată i-au rupt o ureche de bumbac. Doi ani de zile ursul a mîncat toată dulceața de zmeură și de chitră, caisele verzi, nucile, șerbetul. Însă el nu mîncea tot borcanul, lua cîte puțin, ca să nu se cunoască, scotea cîte un pumn de bomboane, cîteva bucăți, și le mîncea pe toate cu încetul.

Așa s-a făcut că am trimis hoțul în pod, ca să-l pedepsim și să cruțăm dulcețurile copiilor. Însă el fură și acum. Vine din pod. Noi nu l-am întîlnit niciodată pe scară, se ferește de noi, însă copiii l-au văzut de mai multe ori cum vine, cum deschide dulapul, cum desface borcanele și cutiile, cum le golește și cum fuge îndărăt. De copii, ursul nu

vrea să se ferească. Strămutarea lui în pod a fost cu atât mai bine venită cu cât învățase de la urs să mănînce zahăr, și mielul cu părul creț. Și de la miel a învățat și mîngea să pape dulceață furată, cofeturi, cozonac și prăjituri. Ba mi se pare că ursul niciodată nu a mîncat ce mănîncă acum toate mingile, care înconjoară borcanele și cutiile și sug din ele tot.

Tătuțu nu bate ursul, nici mielul, nici mingile, pentru că el știe că trebuie să crească, și lasă dulapurile descuiate, cutiile cu capacul nițel ridicat, borcanele cu țipla nelegată, pentru că mingile nu au degete ca să dezlege sfoara și să descuie dulapul. Totuși, într-o zi, Tătuțu o să se puie la pîndă, chiar în dulap. Cînd ursul și mielul vor veni cu lingurița în lăbuță ca să se înfrupte, o să-l găsească pe Tătuțu între borcane. Și atunci, nu știu care din trei va fugi mai repede, speriat : mielul, ursul ori Tătuțul.

CHEILE

Mițu și Baruțu au mai crescut și încep să comploteze.

În ceasurile scurte dintre păruieli și ghionți, dați și primiți, înțelegîndu-și interesele de generație mai bine, ei își dau seama că au datoria să se organizeze împotriva marilor adversari : Măicuța și Tătuțu, unchiul Sesis și mătușa Tătana. Libertățile lor au văzut din experiență că sînt limitate de reguli și dogme. În ordinea morală nu e voie nimic, iar în ordinea materială totul e încuiat. Afurisiții

și tartorii au dus perversiunea pînă la rafinamentul dulapurilor cu broască, blocate cu o fărîmă de metal trecută pe o verigă. Cu toate că, nemișcate și blînde la locul lor, s-ar lăsa de bunăvoie cotrobăite, dulapurile sînt ca și cum nici n-ar fi acolo unde se găsesc, căci stau în buzunarele asuprașilor, unele la Măicuța, altele la Tătușu.

De la bucătărie pînă la dormitoare, numai dulapuri de toată mărimea și înălțimea. Nu e odaie fără un dulap cel puțin. Te întrebi de ce mai e nevoie de dulapuri dacă sînt odăi, și ce rost mai au odăile dacă mai ai și dulapuri, chei la odăi și chei la dulapuri. E absurd. Și mania cheilor cu broască merge și mai departe. Chiar în dulapurile încuiate, dacă umbli la ele, dai de saltare încuiate, și în saltare, de cutii încuiate. Nemaipomenit !

Odată, Barușu a găsit ușa unui dulap crăpată și a strigat numaidecît pe Mișu. Descoperiseră, în sfîrșit, drumul la tainele mari și au intrat amîndoi în dulapul cu haine. Decepția le-a fost serioasă, trezindu-se amîndoi între pantaloni atîrnați de cîrlige și fuste și dînd și de alte rafturi încuiate. Dulapul mai avea și patru uși, iar la mijloc o grămadă de polițe, pînă sus. Ce rău e să fii mic, și mai ales ce nedreptate ! Tot ăia sînt de vină că ești mic : puteau să te facă mare dintr-o dată, să nu aștepți să crești, cît le-o place lor, douăzeci de ani. E o înțelegere secretă între părinții din toată lumea. Ei se prefac că se gîlcevesc unii cu alții pentru tot felul de pretexte, dar în fond sînt de perfect acord : copiii trebuie să fie mici și să stea mici o viață întreagă. N-ar vrea și Barușu să aibă mustăți ? De ce n-are mustăți ? N-ar vrea și Mișu să puie

fustele mamei ? De ce nu poate ? fiindcă e ținută mică într-adins, să nu poată să se gătească.

Au adus la dulap scaune, s-au suit pe ele și au dat de cutii încuiate. De cine le încuie ăia, dacă nu de ei ? Situația asta trebuie să se sfârșească. E de netolerat. Te pupă toată ziua cu ipocrizie și ascund de tine tot, Vreau sinceritate și lucru pe față, — ori totul, ori nimic.

Un zgomot de explozie a venit de sus, și un vaiet cu țipete a izbucnit.

— Unde sînt copiii ? a întrebat Tătuțu.

— Adineaori erau pe-aci, nu știu unde s-au băgat, a răspuns Măicuța înspăimîntată.

Au dat fuga din două părți pe scări, și un spectacol dramatic s-a desfășurat înaintea lor, în dormitor. Dulapul cel mare, cu patru dulapuri, era răsturnat peste Mițu și Baruțu, și a trebuit o jumătate de ceas ca să poată fi scoși de sub dărîmături, din haine, din rufărie și ciorapi. Le căzuseră în spinare, ca o avalanșă de lucruri îndrăcite, dulapul, și toate cutiile de lemn și carton s-au prăbușit, lovindu-i fiecare cu un colț undeva. O umbrelă îl nimerise ca un cioc de barză pe Baruțu în ceafă, și făcătorul de rele zbiera afirmînd că l-a „omolît“.

A fost prima revoluție adevărată din familie, și răniții, tratați la infirmeria gospodăriei, cu fricțiuni și oblojeli, s-au dezumflat abia după patru zile, cît a durat și așezarea lucrurilor la loc. Numai ridicarea dulapului în picioare a ținut o jumătate de zi, demontat cu șurubelnița și montat bucată cu bucată.

Modest și lingușitor, Baruțu s-a așteptat și la o bătaie pe nădragi, dar Măicuța l-a cruțat, mulțumită că dulapul l-a prins înăuntru și nu l-a strivit.

— Nu mă bați, Mămico ? a întrebat Baruțu.

— Îmi pare bine că e cel puțin conștient și logic, a zis Tătuțu, ca un înfumurat.

În împrejurările cele mai grele el spune vorbe umflate, tot ca să-și ascundă gîndul de ei.

— Las' că te-a bătut el, Dumnezeu, a răspuns Măicuța.

Va să zică, și Dumnezeu are o înțelegere cu ei... Nu mai e în viața asta nici o libertate. Cînd nu te vede că te strecuri binișor pe scară Tătuțu, se ține după tine Dumnezeu. Nu mai poți nici să suflî de atîta camarilă. Ce-i atunci Baruțu ? jucărie și bătaie de joc ?

Procesul s-a judecat după ce au fost scoase pansamentele. La picior, Baruțu a rămas cu o zgîrietură adîncă. Buricul unui deget i-a rămas mușcat de o casetă, în care și-l vîrîse ca să ridice capacul. Fusesse scos de subț boarfe cu degetul prins în deschizătura de metal. Flagrantul delict era evident : voia să forțeze capacul, dar nu l-a ajutat Dumnezeu, care ține cu părinții. Cum vrei să mai aibă o părere bună copiii despre el, cînd face poliție pentru ăia ?

La proces au fost citați și Colonelul și Tătana, și n-au lipsit din Curtea cu Jurați nici pisicile, admise în calitate de apărători, întrucît ele, cățelei și găinile sînt în solidaritate cu ei. Din motive însă speciale, în legătură cu intențența, găinile, rațele și gîștele, cu toate că acuzații cereau o largă publicitate a debaterilor, n-au figurat în instanță. Cicoșul Ioniță s-a mărginit să ia informații pe la fereastră, înălțîndu-și un ochi pînă la geam și comunicînd poporului,

din cînd în cînd, impresiile diformate, din şedinţă. Colonelul s-a prezentat în uniformă şi cu decoraţiile pe piept. Văzîndu-l că şi-a pus şi pe „Mihai Viteazul“, Baruţu şi-a dat seama că se va petrece un lucru grav şi a sfeclit-o. Mai ales că unchiul Sesis, indiferent de zîmbetul lui, nici nu l-a băgat în seamă.

— Nu te mai uita aşa la mine, i-a atras atenţia Tătuţu. E prea tîrziu. Te-am dat la Curtea Marţială şi vei fi judecat după Codul Justiţiei Militare.

S-a isprăvit, nu mai era nici o scăpare. O să-l mănînce ocna.

Pentru solemnitatea justiţiei, acuzaţii au fost ţinuţi în coridorul de la baie. Intrînd în sala de şedinţă, Colonelul a tuşit pentru pregătire, şi sabia lui s-a lovit de pardoseala de gresie ca de o lespede grea de eşafod. „E gata?“, a zis şi a sunat din clopoţelul cu care altădată era chemată la sufragerie Kati. „E gata“, i s-a răspuns. Aprodul care strigă pe împricinaţi era soldatul de ordonanţă al Domnului Colonel. O să vadă şi el, Baruţu, acum ce-i un colonel. Nu mai e Sesis în civil, care îl răsfaţa pe genunchi şi pe care îl trăgea de cioc, cu o lipsă de respect tolerată binevoitor. O tresă groasă şi trei subţiri : patru trese de aur. Şi epoleţii. De sabie, nu mai vorbim : se trage afară, lungă, lungă de tot, şi taie. Cu sabia asta Domnul Colonel a ucis la Mărăşeşti o mie, mi se pare, de turci.

Soldatul a strigat pe întîiul acuzat. Vrea să vie şi Miţu. Nu se poate. Fiecare cînd e chemat. Acuzatul e adus de soldat, cu ochii-n pămînt. Nu s-a ştiut cînd, venise şi Părintele. Aştepta şi el pe scaun, la masa juriului. Toate

autoritățile erau adunate. Vorbește Colonelul cu condeii în mână, fiindcă se fac și acte.

— Ia mâinile de la spate, stai drept și răspunde.

Baruțu nu putea să stea drept și să-și ia mâinile de la spate. Ținea într-o mână bilele și în cealaltă un corn.

— Cum te cheamă ? a întrebat Domnul Colonel Președinte.

Baruțu s-a speriat. Unchiul Sesis a uitat cum îl cheamă.

— Baruțu ! răspunde târăgănat Baruțu.

— Ce nume e ăsta ?... ăsta nu e nume de judecată... Spune cum te cheamă legal !

Baruțu s-a uitat la Tătuțu, dar Tătuțu nu se mai uita la el. Trage cu coada ochiului la Măicuța, dar nici Măicuța nu se mai uită la el. Întoarce ochii la Tătana, dar nici Tătana nu se mai uită la el. Are de-a face numai cu Sesis, dar nici el nu mai e Sesis, e Domnul Colonel și Domnul Președinte.

— Te-am întrebat cum te cheamă și nu mi-ai răspuns. Răspunde.

— Nu știu, răspunde Baruțu, și o lacrimă îi umple fiecare ochi, în fața marei singurătăți în care se simte deodată izolat.

— Cîți ani ai ? întreabă președintele.

Se gîndește, descurajat. Nici asta nu știe. Dar își aduce aminte ce a răspuns odată argatul Petre la aceeași întrebare, cînd a fost angajat.

— Sînt bătrîn, răspunde Baruțu.

Neașteptatul răspuns a turburat într-atît auditoriul, încît, la un semnal al Domnului Colonel, acuzatul a fost

repede scos afară și dus la baie, ca să aibă vreme juriul să rîdă.

— Cum ieșim din încurcătură ? a zis Sesis. Ne trebuie imaginație. Dus la baie, Baruțu a plîns lîngă Mițu, care a plîns și ea văzîndu-l că plînge.

— Ce ți-a făcut ? mîncă-te-ar mama, l-a întrebat Mițu.

— Sesis nici nu mai știe cum mă cheamă, a gemut Baruțu, simțind că trăiește o împrejurare care-i dă dreptul să fie disperat.

— Ai spus că m-am agățat și eu de dulap ? l-a întrebat Mițu.

— N-am spus nimic...

— Ai spus că am căutat cerceii Mamii ?

Baruțu tăgăduiește, făcînd cu limba în cerul gurii un zgomot cum sugă purcelul.

Apare soldatul.

— Sînteți chemați amîndoi, zise soldatul.

Baruțu face loc soru-si să treacă.

— Intră tu întîi, zise Mițu.

— Ba intră tu întîi, zice Baruțu. Eu am mai intrat o dată întîi.

Ciorovăiala la ușa ședinței face pe Sesis să o deschidă.

— Iar v-ați luat la ceartă ? întreabă Colonelul, care își scosese sabia și chipiul. Abia ne judecăm de dulap...

Fiecare din copii începe o explicație și nu se poate pricepe nimic.

— Stați jos ! zice unchiul Sesis.

Baruțu dă fuga la Măicuța, și Mițu la Tătuțu. Solemnitatea a degenerat. Nu mai e nici masa în mijlocul odăii,

nici juriul încremenit pe scaune. Îi vine lui Baruțu inima la loc.

— Uite ce ne-am hotărît, zice unchiul Sesis. Nu vă mai judecăm, nu vă mai pedepsim ! (*Copiii sar la el, să-l pupe.*) Vă dăm vouă cheile de la toate dulapurile. (*Entuziasm.*) Să le țineți voi, la voi... Cînd o trebui ceva din vre un dulap, umblați voi și scoateți voi tot ce trebuie.

Atunci, verigă după verigă și snop după snop, de prin buzunare, de la cingători și de prin cuie, cheile le-au fost puse grămadă pe masă și date în primire : cheile din toată casa, cheile din toată curtea, de la pivniță, de la magazii, de la cotețe, de la murături și de la bijuterii, de la lemne și de la haine, de la cămară și de la rufărie, de la cărbuni și de la dulapurile cu cărți.

— De azi încolo, veți avea voi doi grije de toate, și Tătuțu și Măicuța or să stea și or să se joace. Voi faceți ceaiul, mîncarea, voi puneți untul pe pîine, voi o să lucrați și o să aduceți parale. Tătuțu și Măicuța au demisionat, și chiar acum se duc în curte să se dea în leagăn. Voi să pregătiți masa, că mîncăm la voi.

Gîndindu-se mai bine, Mițu și Baruțu ar fi preferat să fie judecați și condamnați. Erau vreo sută de chei dinaintea lor și le examinau : unele găurite, altele cu bold. Semănau unele cu altele, dar o strîmbătură deosibea cheie de cheie.

— Azi facem tot noi masa, zise Măicuța. Voi, luați cheile și duceți-vă la dulapuri. Vedeți ce-i în fiecare dulap, ca să știți, și pe urmă le țineți la voi. Ia tu patru verigi și tu patru verigi.

Cam codindu-se, dar totuși bucuroși, copiii au încercat la toate dulapurile, și nici unul nu s-a deschis. Au luat cheile la rînd și de-a-ndaratele, o verigă după altă verigă, au apăsat în uși cu genunchiul, au scos limba, ca să meargă cheile mai bine; degeaba. Au fost chemați la supă :

— La masă, copii !

Cîte o verigă cu chei, una după alta, a fost adusă la Măicuța pe masă, opt verigi pline cu chei mai lungi și mai scurte.

— Uite-le ! a zis Mițu.

— Ți le dau îndărăt, a zis Baruțu.

Nu se potrivește nicăieri nici una.

PE O PALMĂ DE ȚĂRÎNĂ

Pe cîmpul dintre pomi, iarba e lăsată să răsară și crește în voie și neștire. Nu trebuie turburată tihna pămîntului, care doarme și visează buruienile frumoase cum îi trec lui prin somn. Cazmaua și plugul n-au ce căuta în livada păzită de dîre de umbră și de dîre de soare, în care joacă horbota frunzelor legănată de o adiere. Cîinii stau întinși în jurul mesei de lucru, la distanțe alese după umbră, și se mută cu ea. Doarme pămîntul sub ei, și dorm și ei cu pămîntul : e o înțelegere între toți, să se farmece unii pe alții și să-i legene volbura trează, care își închide ochii numai la înnoptat.

În fiecare an alte flori se ivesc să umple cîmpul. Venite nu se știe cum, ele n-au mai fost pe la noi niciodată. Anul trecut grădina fusese galbenă de sunătoare. Iat-o albă toată : un vâl de mireasă așternut pretutindeni. Aș căuta iarba nouă în botanica lui Bonnet, care asortează plantele după frunză și cuprinde toate buruienile din Europa, și cu numele ei latinesc m-aș duce în botanica lui Panțu, să i-l aflu pe cel țărănesc, rumânesc.

Mi-e lene și lehamite de știință : nu mai vreau să știu nimic, vreau numai să mă uit și să mă dau în vîntul subțire, — cu frunzele, cu trifoiul, cu bălăriile, cu fulgii norului, care se duc lin, ca o luntre către Citera. Între două

rînduri de copaci se zărește lacul lui Böcklin, brăzdat, în drumul eternității, de o barcă de fantome. Acolo e mai frig, unda înnegrită a lacului e rece. Aici e cald, și floarea cu tulpine lungi, crescute dintr-o rădăcină, aduce o aromă de cimbru crud : sfeșnice cu cîte zece-douăzeci de lumînări de om sărac, închinat la icoane.

Ce-i ăsta, ciulin ori scaiete ? Nu pune mîna să iei măciulia, care a găsit cu cale să fie carmină. Îmbrăcat întreg în zale și ghimpi, ca să-și ocrotească giuvaerul disprețuit de grădinărie, îți va sîngera degetele ca o spadă apucată, în luptă, de tăiș, zmucită cu palma. Cine se atinge de mîndria lui crîncenă, izolată după o pravilă aspră ? Îl ocolesc de departe și vrabia, și gîngăniile, și pictura, înnodat uscat ca sîrma și nedecorativ, crăcănat, iarbă a Diavolului singuratec și deșert.

Zeci de plante, cu floarea ușoară ca macul fragil, dărmate de cum se atinge de minuscula ei batistă stacojie bondarul sau lăcusta, ridicate pe un fir de mustată ori pitite într-un cuib de troscot, sînt galbene și roșii, dar în zeci de feluri galbene și roșii, către violet, către jar, către ceară, către palid și aprins și roz. Albul e întotdeauna alb, albastrul e numai albastru, verdele e în toate și peste tot verde, ca în frunza cîntecelor plugărești.

Dacă știința nu ne-ar fi stricat poezia, cu afirmarea că generația spontană a fost un mit, afirmare pe care și acum turburarea că nu știm de unde începe viața și pentru ce, o primește cu o rezervă intrigată, am fi zilnic ispitiți de basmul că florile, nesupravegiate de laborator și ierbar, se schimbă unele într-altele de la sine și că aceeași sămînță dă astăzi mușetelul și mîine păpădia...

Am în fereastră un ghiveci cu trifoi. În capătul firelor lungi, pe care un miracol le ține în picioare, se deschid cîte trei foi de fir, ca niște umbrele.

Îl păstrez în geam trifoiul, căci, mai bine decît altă plantă, îl văd zilnic trăind. Dimineața firele lui se apleacă și rămîn aplecate către soare. Seara firele sînt drepte, și foile s-au întors, cu o încîntătoare pudoare. Le văd închi-zîndu-se și deschizîndu-se, și această acțiune neînsemnată a unei plante nespus de gingașe, ce-și strînge ființa în fața umbrei, și pare că doarme noaptea odată cu păsările, cu albinele și cu vacile albe, farmecă și turbură.

Ce ești tu, și cum ne-am întîlnit, ca să-mi dai mie iluzia, pe care spiritul o respinge, că cineva te-a făcut și pe tine și pe mine, și că în fața unui fir diafan de iarbă cărțile și inteligența trebuie să capituleze ?

Cum te bucuri tu, ca și mine, de lumină, și te întristezi de întuneric ? Ce ai tu, care nu mă cunoști și nici nu poți să știi dacă sînt, cu mine, care te privesc cu uimire și necaz, fără să te înțeleg ? Ce cauți tu pe lume, și ce cău-tăm noi amîndoi ?

Cărturarul te numește „plantă“ și-ți zice „trifoi“ — și mie „om“.

Și mai mult nimic.

Fiecare cu numărul lui.

— Ai băgat de seamă... De cinci ani, de cînd ne este casa gata, nu a venit nici o pereche de rîndunele să-și puie cuibul în streășina noastră... Nu-mi place. Niște rîndunele sînt o binecuvîntare. De ce ni se refuză nouă ?

Am pregătit într-adins locuri adînci, de cuiburi. Am așteptat mereu primăvara. Au zburat împrejurul casei toate, și nu s-au oprit. Le-am chemat din pridvoare cu gîndul : „Nu veniți și pe la noi ?“ urmărindu-le zborul ascuțit.

Singure vrăbiile, care zboară puțin, s-au vîrît printre grinzi și țigle, ca niște șoareci cu aripi. Le prețuim. Le-am lăsat locuri și lor, să intre de-a gata în dosul bîrnelor din acoperiș. N-au așteptat să fie rugate, și pretutindeni che-narele casei sînt pline de ele. Cînd s-au tencuit balcoanele, am găsit un întreg hotel de vrăbii instalat într-un tavan ; o minăstire de chilii cu galerii. Le-am lăsat o firidă deschisă, ca să se poată vîrî stolurile, care se pogoară în me-iul și mălaiul de la găini.

Vrabia e a noastră, stă cu noi toată iarna, și cînd curge vîntul pe găurile podului, cînd plînge noaptea și troznește zidul, mă gîndesc la ațipitul ei în paiele adunate din toată lumea și făcute colac.

Rîndunica e o străină fără patrie și care vine la noi din țările depărtate, ca dansatoarele creole : aș fi voit să plece

toamna cu o amintire bună de gospodăria noastră, și să o povestească pe la Piramide. Dezlegarea lor de pământ și puterea de a se despărți de cuibul întemeiat, locuit două anotimpuri, interzic familiaritatea obișnuită cu vrăbiile casnice, gata totdeauna la mîncare. Ai aruncat o mînă de boabe : vin de nu știi unde o sută, și dacă le dai frimiturile de la prînz, sînt atît de prezente, încît ți s-ar părea că ai scuturat un pîlc din fața de masă, ca un prestidigitator. Destinul lor îngust și cîmpenesc, de șesuri sure, n-are glorie și tragedie. El nu se măsoară cu furtuna, cu marea, cu trăsnetul, cu piscul. Zborul pitic din ungherele mici e utilitar și scurt și calculat pe baliga proaspătă a calului de căruță. Între zburătoare, aripile lor sînt ca niște papuci de lînă, pentru trecut peste drum. Vrabie gospodină, tu te simți fericită că ți-ai asigurat un apartament și că ai cumpărat lemne de iarnă. Acum poate să viscolească, ți-ai zis. Tu o să stai la cald, ascunsă lîngă coșul bucătăriei. Să fim fără grijă ; omul din casă nu stă nemîncat și nici nu mănîncă tot. Vrabie durdulie, te pomenea Isus pe tine, cînd a vorbit de păsările cerului, care nici nu seceră, nici nu ară ?

Orișicum, firea ta potolită mă mulțumește, și dacă vii ca un stol de cartofi din grădina sfîntului Francisc în livada mea, tu nu-mi turburi nici amorțirea, nici lectura și nu ții să mi te arăți cu coarne și picioroange, să mă sperii cu o podoabă agățată și cu fanfaronada unui ghiers plagiat. Tot așa și țarca se înalță ca un hieroglif, și viermele de catifea albastră, cu coarne de-a lungul spinării, spînzură de firul de mătase întrerupt, care l-ar fi tricotat.

Ne pare rău că nici o rîndunică nu se hotărăște să-și facă, în streășina noastră, cuib. Amatoarele de un colț tihnit n-au lipsit, și cîteva adunări s-au făcut în fiecă an prin împrejurimi... Rîndunelele au plecat cum au venit. Ne-au cîntat de cîteva ori, pe firul de telefon, la rînd, din harmonici, și ne-au părăsit. Locul nu era bun. Vînturile măgurii noastre sînt aspre, și puii puteau să răcească, uitîndu-se în jos din lojile lor de lut.

S-au prezentat doi porumbei amăriți de o primăvară vremelnică, devastată de intemperiiile următoare. Un porumb vișiniu, cu gușa înflăcărată de însuflețiri de metale, și o porumbiță albă, cu capul de papagal. În creștetul ei, un moț cochet, cu cîrlig, atesta origini de aristocrație.

Ne-am gîndit că au făcut și ei ca oamenii ; că porumba unui columbar de neam a fugit cu porumbelul unui coteț de peste drum, — și le-am făcut primirea meritată unor îndrăgostiți, care vor să-și întemeieze o gospodărie de porumbi săraci.

— Iacă, și ei au apucat-o ca noi, zise careva din casă, cu vorbe moldovenești, din Moldova Putnei lui Ștefan. Cînd ne-am luat, acum douăzeci și opt de ani, aveam două perechi de tacîmuri „Cristofle“, șase farfurii de Limoges și două pahare de Baccarat, cu picior. Unul s-a spart, cel rămas ne slujește, o dată pe an, la doi și la patru cu copiii. Aveam un pat, un dulap, o scoarță bucovinească, patru prosoape de cînepă, și altceva nu mai aveam nimic, decît

știi tu ce. Te iubeam și tot așa te iubesc și azi. Să înzes-trăm porumbeii...

Locul fusese ales, loc primejdios. Într-un ungher al streășinii, o a doua streășină se lăsa oblic, în adăpost. În această subsoară de două pante, porumbeii s-au hotărît să se instaleze. Proastă așezare ! Ce puteau face ? Ne-am uitat la bucuria lor și i-am văzut pupîndu-se sferturi de ore întregi, ca într-o romanță și ca într-o carte poștală de pe vremuri, cu loc rezervat, pe o panglică, pentru ceea ce simțea corespondentul. Și le-am furnizat din abundență materiile prime : dîre de lînă dintr-o broboadă, cîlți dintr-o saltea, fulgi și șuvițe de resturi de mătasă. Și ne-am ascuns, ca să ne uităm, cu discreția cuvenită unor oaspeți de bunăvoie ai gospodăriei.

Cînd le-am dat mătasea, așezată pe iarbă, stăpîna casei a zis :

— Cuconița e boieroaică. Nu se poate conforta fără „crêpe de Chine“. I-am mai dat și olecuță de catifea și un peticel de lutru...

Toate materialele noastre au fost utilizate, întocmite cu fire de fin și paie și ne-am mirat mult de materia-lul personal cu care făceau porumbeii să adere materialele de construcție. Varul și l-au preparat singuri, precum în-telegeți, și, în trei zile, apartamentul fu gata.

Întîia noastră grijă cotidiană era hrana frumoșilor noș-tri musafiri, dar porumbeii se au bine cu găinile, căci ai noștri ciuguleau printre ele, din boabele lor, fără ca vreo găină sau vre un cocoș să-și ridice ciocul din pămînt. Bă-

trîna noastră ne-a explicat : Cocoșul a cîntat la lepădarea lui Petru, și Sfîntul Duh a fost porumbiel.

Într-o noapte de idilă, s-a iscat vîntul, ca o namilă pe acoperișuri, sărînd paralică pe olane noaptea întreagă. Fiara s-a scărpinat de hornuri, a stat în tot întunericul între streășini, și laba ei păroasă a spart cuibul, a speriat porumbeii și i-a gonit... A doua zi, vîntul mi-a rupt toată ziua țiglele, a zguduit cu urlete și gemete casa, și tocmai a treia noapte s-a dat jos de pe casă și s-a dus printre buruieni.

Soarele a venit și a întrebat ce s-a întîmplat în lipsa lui de trei zile. Și s-au întors și porumbieii. Rochița albă a porumbiței era terfelită de ploaie.

— Unde or fi dormit, săracii ? a întrebat stăpîna casei.

Ne-am gîndit să ajutăm descurajarea lor, și, iarăș, nu știam cum. Ei nu și-au reînceput clădirea nici a doua, nici a treia, nici a patra zi. Vorbeam noaptea de ei, învățați cu glasul lor de sughiț. Nu-l mai auzeam. Apăreau pribegi, în zbor înconjurau casa...

Le-am făcut noi un cuib, solid, fix. Și ne-am suit pe casă și am așezat cutia de lemn a cuibului la locul de unde căzuse celălalt. În jgheab am găsit două ouă... le-am pus în cuib...

Porumbeii nu s-au mai întors. I-am jignit. Cuibul e tot acolo, și ouăle sînt în cuib...

Numai vrăbiile se mai gîndesc la noi. Boeme negospodarnice și nepricepute la inginerie și arhitectură, ele și-au

împrovizat cuiburi dintr-o barbă de fîn, care atîrnă pe dinafară.

— Să nu punem mîna ca să le dregem cuiburile pentru iarnă. O să fugă și ele și rămînem singuri...

UN CIOB DE PRIMĂVARA

Odaia dă în stradă, peste petecul de grădină cu pomii în desfășurare, împrejmuit cu zăbrele. Au înflorit caișii deodată, peste noapte, mai nainte ca frunzele să li se fi desfăcut. Le-am găsit dimineața furcile ramurilor cu totul albe, ca și cum ar fi fost înmuiate în lăpturile groase ale nopții și ar fi înghețat pe ele varul de argint al lunii, și de sidef, covășite proaspăt în fildes. În două zile, caisul s-a îmbrăcat în bumbacul selenar și a stat în geamul meu, — prevestitor de bine, — ca o panoplie cu mii de steaguri mărunte, ca niște roiuri de fluturi albe, spînzurate în aer deasura tulpinii.

— Sînt albiturile cu horbota, spălate aznoapte, ale stelelor, întinse la uscat și uitate pe ramuri, șoptește gîndul, din desișul lui, trezit la basme și povești.

— Într-adevăr, într-altă noapte, cămeșile, iile, batisatele și scufițele minuscule ale rufăriilor cerești au pierit. Poate că un iepure cu coșul în spinare, a venit, le-a încărcat pe toate și, pe o cărare neștiută umblînd în două picioare și răzimat în băț, le-a dus în dormitorul curat al virginalelor lacrimi. Poate că o lăcustă mare, albastră, le-a

cărat pe scara Căii Lactee într-o roabă cu roata și spițele de cleștar. Poate... Florile caisului au pierit, iar în locul lor se ivesc frunze, crescute din ceas în ceas, și acoperă pomul întreg, cu gingașe îmbrăcămînți adiate.

Pe rîndul cașilor, au înflorit spumele violete de liliac, purtate pe vîrfuri, ca niște pămătufuri de fulgi de scuturat vechile portrete ale bătrînilor casei. Ce modistă harnică și-a expus, de Florii, pălăriile în verdeața fragedului liliac ? Dar penele lui de struț au fost furate, una cîte una, jumulte de mîna mică și sălbatecă a copiilor, agățați de garduri, ca să prade avutul imaterialilor fabricanți din uzinele Botanicii subterane.

Deasupra florilor din grădină, pe atlazul azurului palid, alunecă săgețile rîndunelelor, ca într-o stampă.

Și va înflori, iată, și gutuiul, după ce frunzele au crescut deplin, ca să primească florile rare, așezate cîte una, cu o simetrică economie, în cuiburile lor. Locurile le-au fost rezervate din vreme în punctele unde frunzele se întîlnesc cap în cap și brodează, pentru evenimentul știut și ținut secret al unei flori, un leagăn rotund, un blid neted, în mijlocul căruia se va legăna ceașca albă-trandafirie a florilor de porcelan.

Gnomul meu bătrîn și naiv s-a urcat în pomii țepoși. Din colivia lor pentru cuci, el numără, însemnînd pe răboj cu briceagul, petalele ce se deschid. Dar fermecat de frageda drăgălășenie, Gnomul se uluiește și își creștează degetul arătător. O boabă de sînge se scurge pe faianța catifelie a florilor de gutui.

M-am pomenit într-o seară cu o vizită neașteptată. Pe masă, printre manuscrise și condeie, apăru, la etajul unde sălășluiesc, într-o insulă de asfalt, un greiere elegant. N-aș putea spune cît a fost el de surprins de prezența mea în mijlocul unui talaz de hîrtii mîzgălite, răzimată-n cot și silind un alt greiere, mic, prins între degete și înmuiat în cerneală, să facă slove minuscule, identice în inutilitatea lor cu cîntecul lui de clopoțel cît bobul de mazeri. S-a oprit pe masă și a stat să se reculeagă. Îmi închipui că m-a văzut și că a rămas confuz de ciudata mea îndeletnicire, el, care cunoștea munca spicelor, rumegatul vitelor, ghitara vîntului și osîrdia cîrțiței oarbe.

În fața lui am avut un sentiment speriat, modificat de un sentiment îngeresc. M-am ridicat respectuos de pe scaun și, fără să vreau, l-am salutat :

— Bună seara, domnule Greiere-de-Cîmp, încorsetat în platoșe lucii, de mare cavalier. Cărei intenții dătoresc onoarea vizitei domniei-tale ? Stăteam în cot, scîrbit de lumini artificiale și de zgomotul cetății unde cîrtesc în singurătate. Cine te-a trimis ? Cum te-ai strecurat pînă la mine, nestrivit de automobile și nemîncat de vrăbioi, înainte de a intra în oraș ? Scoate biletul ; îmi închipui că te-au trimis copiii mei cu o scrisoare. Unde i-ai lăsat ? În trifoi, sau, cu ochii pe jumătate adormiți, în scaunele lor de răchită ? Ce ți-au spus cînd ai plecat ?

Greierul răspunse, într-adevăr, fără să se miște de lîngă tampon :

— Cri-cri !

— Dacă-ai venit să-mi ții de urît, să mă ierți că nu am unde te adăposti ! Pilnia telefonului, cînd o cînta în urechea ta, obișnuită cu muzica lină, te vei înfricoșa. Dume-neata ești un neastîmpărat ; te cunosc : îți place să fugi și să te întorci, să sai în sus și să te pitești în iarbă. N-am iarbă decît în peizajul de colo, și iarba-i de ulei, și peizajul cu geam : ai vrea să intri și te oprește sticla.

Du-te înapoi ! Odihnește-te puțin. Ai să străbați două județe întregi, Ilfovul și Prahova. Haide, sînt orele zece și un sfert, și vreau mîine dis-de-dimineață să fii îndărăt, să-mi deștepți copiii cîntîndu-le „cri-cri“ în horbota perinei și să-i pupi din partea mea pe cerceul urechii.

Greierul a înțeles.

— Cri-cri !

Și se aruncă de pe masă în întuneric.

Doamne ! tu te-ai gîndit la mine, și mi-ai trimis o mîngîiere pe care astă-seară am căutat-o în deșert.

FURNICILE

E un zor la fața pămîntului, o circulație, o forfotă, care, zgomotoasă, ar fi asurzitoare. Dacă îi pleci pînă la nisip și brazdă, ochii rămîn uimiți de o activitate față de care munca noastră, cu toate birourile, piețele, atelierele și fabricile ei, este o copie incoloră. Iute, accelerat și ful-

gerător, mii, milioane și miliarde de furnici se grăbesc pînă la frenezie, printre pietre și ierburi, să se folosească de orele calde, rare, ale anului. Comparativ cu omul, ele duc în gură un volum și o greutate egale cu Cercul Militar sau cu Universitatea.

Nici Atlas nu poate ridica un cal la spinare, și furnica îl duce cu ușurință și rapiditate. În zig-zag, printre accidente de pardoseală cît stîncile Omului și Alpii, armatele vaste ale furnicilor au ieșit la lucru. Ele n-au nici zece, nici opt ore de lucru, întreite cu timpuri de odihnă și răgaz. Ora lor e continuă și nestînjenită. Ele știu ce știu și nu pot pierde din vreme o secundă. Adineaori era una la poartă, și abia te ții, cu pașii tăi de uriaș neputincios, după ea : a și ajuns la marginea grădinii.

Bănuiești că furnica nu se hrănește și nu doarme decît în epoca iernii, cînd, claustrată în pămînt, ea își permite să lenevească lîngă o aripă de muscă tezaurizată de cu vară. Craterele scunde ale mușuroaielor indică șantierul de activitate. Zidarii și inginerii dintre furnici construiesc fortăreața interioară, aruncînd afară vagonetele microscopice de nisip, scos din galerii și odăi. O muncă metodică, neîntreruptă și curată, săvîrșită în ordine și disciplină, este evidentă. Ca și albinele, furnicile nu discută ordinul instinctului și al comitetului de direcție, care deliberază în mușuroaie ; nu se îndoiesc, nu analizează. Ele nu cunosc scepticismul și lipsa de încredere în osîrdia lor. Ele se duc, cercetează, umblă și aduc. „Nimeni nu vine cu mîna goală !“, sună ordinul statului-major, și, într-adevăr, fiecare furnică își transportă merindea pe un an întreg a

stupului, a patriei. Cîrîța nu se încumetă să supere Statele Interioare, coropijnița se teme. În mai puțin de un minut, un milion de ace străpung animalul, și insecta năvălitoare, ofrandă de-a gata, fără altă oboseală, e pusă la conservare în magazia de alimente.

Acolo, desigur, o jandarmerie inflexibilă păzește co-moara, împotriva poftelor de mîncare exagerate, și un Furnic autoritar și experimentat prezidează poliția porțiilor fixe. Un chelar bătrîn, căruia i s-a interzis să guste, ține încuietorile de la cămări, — și toată furnica vine să-și ia dejunul în ulcea, ca în mînăstire călugării negri, la che-lărie și arhondaric.

Popoarele furnicilor active știu să profeseze cu onoare și imoralitatea, pentru Statul lor, ca romanii, care au furat femeile sabine într-o noapte de lîngă bărbați, ducîndu-le în așternutul lor de acasă. Cînd alimentele oferite de la sine, prin capriciile accidentului și ale morții, nu sînt cu îndestulare, furnicile ies la atac și tîlhărie, tabără pe un scarabeu căzut din lumina lunii și-l cuțitează... Eroică se petrece și se desfășoară lupta cu șopîrla bolnavă și cu omida albastră.

Omida, din care va trebui să iasă marele fluture nocturn, cu pene de păun și manta pistruie cenușie, se le-găna pe o foaie de sfeclă adiată și moale ca o sofă. O sută, cred, de furnici i-au săgetat spinarea, i-au amorțit capul, i-au înțepat ochii, și victima își frămîntă splendoarea, în trîntă cu adversarul, care o răpune, o desface, — și o duce la magazie...

Te înștiințez că n-ai să pui piciorul în grădina mea, fără invoială : să nu calci pe furnici.

Grădina mea e o-ncăpere de țări. Sute de state s-au înființat pe drumul dintre stînjeni și duzi, pînă la clopotul meu. Ți le arăt prin zăbrele : vezi mușuroaiele astea ? Sînt cam risipite. La tot pasul o gaură e o cetate de nisip, în primejdie să fie astupată. Ploaia oarbă o înneacă ori de cîte ori vîntul aduce nori încărcăți cu potop și trăznete, și ele oarbe. E lumină mare, dar ce folos că nici lumina nu se vede pe sine și lasă grindina și fulgerul să strice cuiburile, de cîteva ori pe an... Așa că, să umbli-ncet și să le ocolești. Ia-o pe margini, ca să nu omori din uitare sau greșală cărătoarele de merinde și muncitoarele roabe, care scot din pămînt dărîmăturile răscolite. Colea, în fund, prin văgăuna dintre două pietre, încep strîmtorile dinlăuntru, în care se adăpostesc chilii și schituri, miile de surori ale aceluiași cin.

Părintele Veniamin repeta vizitatorilor, care veneau să cumpere miere din stupii lui, o poveste veche cît lumea și nouă de-așijderi cît lumea.

— N-am priceput de ce furnicile și albinele se orînduiesc în cete, și din stupii și mușuroaiele lor își fac întemeieri deosebite. Am o sută de stupi în livadă, fiecare cu matca lui, și dacă se ivește o matcă nouă, își face o ceată a ei și fuge cu ea, ca să nu fie ucisă. Lucrătoarele pot să fie o sută de mii, regină — numai una. Așa e, poate, și la furnici : n-am pătruns în buduroaiele lor.

E o lucrare de diavol aci, că nu poate să fie de la Dumnezeu. Stupii stau părete în părete. În loc să muncească

toate muștele laolaltă, ele se despărțesc, și toate fac un lucru la fel : miere și ceară. Nu face, să zici, un stup miere, altul lapte sau piine, să aibă de ce se dușmăni, cu toate că și atunci s-ar putea înțelege la schimb, căci după felul cum trăiesc și lucrează, albinele sînt făpturi înțelepte. Ia uită-te la fagurii și celulele lor. Ce altă ființă ar putea să le clădească așa, cu fețe ca diamantul și cu muchiile măsurate la fel ? Ele au dezlegat în de ele o taină gingașe : locul cel mai puțin cu încăperea cea mai multă.

Nu-ți vine să crezi, tată. Cite un stup e hoț și tilhar. Vezi stupii ăștia goi ? Cîteva muște se mai tirăsc din loc în loc buimace, în cîte un cimitir de mii de ale lor, moarte la fund. Cămărilor li-s pustiite, bucatele le-au fost luate și grămădite în buduroiul de colo, cel mai mare, cu norodul cel mai des și mai îndestulat. Dacă nu m-aș teme de Domnul, i-aș da stupului aceuia foc, să ardă, de viu, în flacăra cerei topite.

Pe furnici încă nu le-am prins cu asemenea năravuri. Tot ce mi se pare că am dovedit la ele e că se bat uneori, cîte două mușuroaie, unul cu altul, dar nu pentru jaf. Naiba mai știe de ce. Mi se pare că din mîndrie : să nu se spuie că un mușuroi e mai puțin viteaz ca mușuroiul de lingă el. Iată de ce furnicile sînt ale mele, și vreau să pășești cu mare băgare de seamă, ca nu cumva, la scăpat, cînd se adună cu mătciile lor, se culcă pe așternuturi curate, să lipsească vre una. Noi nu putem face nici atît : o furnică.

Ce vrei, Murgule, așa e progresul. Tragi de cîteva mii de ani căruța pe secetă și ploaie, și te-ai potienit de-abia acum. Ți-a luat-o înainte mașina : uite cum suie de repede dealul, pe care, tîrîș-grăpiș, gîfîim amîndoi : tu cu oiștea, eu cu biciul. Afurisită născocire are mașina asta înlăuntru. Și să nu crezi că e cine știe ce ! Pornește de la rîjnița de cafea ; o roată vîrită într-o roată mai mare, și tot roți, numai roți încilcite. O roată ca turta, în față, dă mișcare roților pe dungă, și pieziș, din roată-n roată, înlănțuite unele de altele, mișcarea se duce la osii și roți încălțate cu gumă.

Omul, Murgule, de cînd a înțeles mișcarea rotundă, a pus stăpînire pe toată mișcarea. De o sută de ani el gîndește rotund și din ce în ce mai rotund, și din învîrtitura pe loc el scoate mersul înnainte, de-a-ndaratele și în sus. I-a fost greu pînă ce a priceput cum se pot întovărăși roțile anapoda, în cercuri orînduite, și tot uitîndu-se în cer, de unde vin toate pildele pămîntului, a pus lumea pe mosoare și tăvălugi și a plecat cu ea repede și lin.

Potcovarii noștri, Murgule, au murit. Băroasele, foalele și vetrele în care scăpărau tăciunii — s-au dus. Ca să-ți pui un rînd nou de papuci de fier, cînd începe potcoava să se tîrască și să sune subț copită, noi trebuie să șchiopătăm o poștă, pînă la țigan. Numai acolo mai putem vedea piciorul calului luat în poala omului și curățit

părintește, cu razul. Cu potcoave noi, ești, Murgule, vesel ca un copil în haine de Paști, nechezi a primăvară și te întreci cu automobilul.

Stai, Murgule, nu te zori : să treacă el întâi, că trece iute. Celor ce trec repede, și oamenii le fac de bunăvoie loc... O ! am simțit la ce te gîndești, cînd în grumazul tău, povîrnit de oboseală, se trezește timpul, și coama ta sărăcăcioasă e despletită de vîntul haiduciei. Băraganul era al tău, pînă la margini, și toate poveștile și cîntecele sînt ale tale. În povestire, și cînd nu vei mai fi tu, calule, pe lume, tot calului îi va șede mai bine decît mașinii. Am bătut pe Făt-Frumos să se facă șofeur și nu a vroit. L-am tuns și i-am pus o șapcă și un mintean de piele : îi veneau ca unei cătane neghioabe. Am luat-o pe Cosînzeana și am pus-o în limuzină : i-a stat prost. Să-i lăsăm în iarbă, Murgule, să se joace de-a bușile prin pelinurile și mușeteii mari : ei nu se grăbesc cu 120 km și 45 H.P. Pînă ajunge asta la Paris, pe drumurile mari ale Europei, în super-six, ei de-abia s-au întors pe partea cealaltă și le-au ajuns candelile stelelor, scoborîte prin întuneric, pînă la nas. Lăcusta le sare pe la urechi și cîmpia fluieră din clopoței ieșiți la descîntecul lunii.

Nu vrei, Murgule, să te scot de la căruță și să-ți dau drumul slobod prin lume, să o colinzi ? Vecinul meu m-a rugat să te vînd, ca să te înhame la poverile lui. Murgule, nu se poate. Uite. Să ieșim din uliți și dintre case și să ne ducem amîndoi pînă în locurile înfrunzite, unde înfățișarea lumii începe să nu mai semene cu asta. Și acolo, să ne

lăsăm traista, hamurile și biciul și să ne ducem însoțiți, ca niște prieteni pribegi, pînă ce ne vom pierde amintirea, o zi, o lună, un an, o viață...

Vrei, Murgule, să fugim amîndoi, departe, pînă în pustietatea apelor, în jos, și pînă la deșertul Tărilor, în sus, către piscuri ?

ZDREANȚA

Ograda e un refugiu al tuturor animalelor prigonite de concetățeni, aruncate, alungate, bătute, flămînde, cu care se onorează omul în herghelii, turme și cirezi. Cîinii și mîțele fac ce fac și ajung la noi, dar nici un cal, nici un porc, nici o vacă, nici o oaie, nici o capră nu ne-au sărit niciodată zăplazul, să vie să caute adăpost. Ne-ar fi dat și aceste cvadrupe, în schimbul tratamentului de prietenie, cîte ceva : nițel lapte, nițică lînă, oleacă de slănină, un ajutor la arat. Ne vine numai poezie, numai durere, numai dragoste, numai sentiment, dar nici un sac de mălai, pentru mămăliga lor.

Vine o pisică pestriță ca un Luchian, albă ca o statuie, cenușie. Mama Fatalitatea o prevede pe fiecare cu o particularitate. Uneia-i stă bine pata pe un ochi sau cărarea simetrică din frunte ; alta, mînjită cu galben și roșu, ori vînată pînă la două labe cu ciorapi, se apropie, — pis.

pis ! — și, elegantă, se sucește cu pîntecul în sus, pe spate. Un pisic în mizerie tîra după el o sfoară de coadă frîntă, apucată de o ușă ; acum e frumos, e proprietar și ciordește ca un ȋigan, cu o seninătate de ȋnger.

Cred că am ajuns ȋntre c teii și m tele din lume celebri. S-a r sp ndit vorba ȋntre ei că s ntem și noi niște c ini și p soi deghezai. Sîntem speranța lor. Ne urmărește pe fiecare câte un pribeag, confuz, ȋntr-o r sp ntie, ȋnfricoșat de larmă, de automobile și tramvaie. O vorbă e de ajuns : se agață de ea și vine.

Pe Zdreanță l-am găsit prăbușit ȋn irișii aleii. Era ca o sariet  flocoasă, bălțată, cocoloșită. Și-a ridicat capul pătrat, năpădit, de buruienile unei chici, care-i acopereau ochii și botul cu barba ȋnc lciat . C nd un c ine nu mai seamănă cu c inele, e c ine „de rasă”. ȋmi aducea aminte de fotografiile din cărțile canine englezești și de ființele de lux, purtate prin parcurile din străinătate, cu o curea sp nzurat  de un deget de m nușe. L-am mai văzut ȋn Champs-Elysées și pe la Kursaal pe L man. S-a muncit să se scoale : fusese desigur bătut ȋn spinare. Șov ind ȋntr-un șold, ni se arăta ȋn mărimea lui, cât un miel, dar ca un clown ȋmpiedicat ȋn nădragii de c teva ori mai largi dec t m sc riceiul. Părea ca un copil ȋmbr cat ȋn izmenele părintești, rupte de jurimprejur. Schimonosita făptură s-a lipit numaidec t de noi.

— Adoptat ! zise cineva.

— Aprob t ! răspunse unanimitatea.

Tonul i-a ridicat moralul. Apucînd-o înaintea noastră, l-am putut cunoaște în toate amănuntele lui internaționale. Înainte de toate, am căzut de acord tacit că e băiat. Asta se vede fără document scris. Și era tînăr. Era ca un animal ieșit din așternutul lui, cu o țolă tîrîtă după el, cu o plasă cocoloșită, de pescar, în spinare. Trebuia botezat. Să-i zicem : Ursuleț. Diminutivul era moale și inexpresiv. Să-i zicem : Maimuța. Ar fi fost ceva. Trebuia o poreclă mai zvăpăiată. Ne uitam la peticele și cîrpele de cîlt bălțat, spînzurate de el. I-am zis : Zdreanță, — și s-a prins. I-a plăcut și lui.

Într-o lună de zile rufăria i s-a primenit. Unde-i albă e albă pură, unde-i neagră e de ciucuri de catifea. S-a schimbat și masca și încălțăminte. N-a mai rămas din zeghea lui nimic, și straietele îl îmbracă într-un costum duminical, croit pe măsură.

Și-a luat rolul în primire cu un spirit totalitar, și într-o săptămînă s-a instalat uzurpator. Hoțu, care a mai apucat cîteva dictaturi și a mai fost scuturat de ceafă, e sceptic. Mirîie a neîncredere și îndoială. Dar Zdreanță are priceperi și chibzuieli și a mai învățat ceva la noi, ceva pe care-l știa numai el și l-am aflat și noi. Înțelege cotcodacul găinilor din bătătură, și-l interpretează exact. Pîndește locul de unde se laudă găina indiscretă că a mai făcut un ou, și o ia într-acolo. Așteaptă. Se uită în dreapta, în stînga, de-l vede careva. Se mai oprește. Tiptil, se furișează, se stre-

coară, intră în stufiguri. Știe că oul nu-i al lui, ci al nostru. Îl fură și-l mănâncă.

Ieri încă nu-l mîncase pe cel găsit în mărăcini. Se ducea cu oul în gură, să-l guste la umbră. M-am întâlnit cu el și l-am întrebat : „Ce ai în gură ?“ și n-a mai avut ce face. Cu băgare de seamă l-a pus în iarbă, jos. Știa că se sparge.

CUVÎNT ÎNAINTE

Tîrîș, grăpiș, am tot șchiopătat prin București cu bastonul, o viață. Aș zice o „viață întreagă“, dar, pe la optzeci de ani trecuți, încă trăiesc nelenevit, și mi s-ar cam părea că nici n-aș fi prea grăbit, șubredă, cum a putut ajunge, să mi-o întregesc.

Cu toate că poteca străbătută s-a tot îngustat cu timpul, și scaieții ei, mai lungi și mai încilciți, s-au îndesit, începînd să-mi împiedice pasul, să mă întreacă mereu mai sus, să mă zgîrie și să-mi înțepe, întru tîrziu, și cît mi-a mai rămas din ochi, caut să par că nici nu i-aș simți. O rup-tură de pleopă mai adîncă o mai cos, o mai cîrpesc, cu ajutorul meșterului Esculap, aprovizionat cu borcane și hapuri.

Creionînd mereu în carnet, într-o bună zi am luat con-deiul adevărat. Dar de-a lungul rîndurilor și prin răspîn-tiile lor, m-am întîlnit cu pleavă și fărîme de trecut, ani-nate de lucruri sau, prin transparență, cu unele de dincolo de ele. Am dat multe foi deoparte, dar nu m-a lăsat slăba inimă să le lepăd chiar pe toate, pentru că erau, oarecum, trăite. La urma urmei, nu făceau parte și ele tot din Bucu-rești ? Să rămîie ei, în paginile astea, ca niște împrejmuiiri

căscate și reci ? M-am pomenit plimbându-mă prin amintiri...

Cititorul să nu se amăgească, așteptându-se la un ghid pentru călăuzirea vizitatorilor sosiți cu vagonul și mașina. E vorba mai mult de o succesiune de impresii, măcar și contradictorii, chiar dacă și adunarea lor într-un dosar și-ar fi pierdut, la tipar, emoția inițială, care, cîndva, se pare că ar fi fost. Și în definitiv, datoria condeiului nu e numai-decît să tot înșire și să tot spuie, ci să și sugere. Aș zice : mai ales.

În literatură, publicul fusese considerat inapt, privință în care autorii „hermetici“ s-au înșelat, întîi pe socoteala lor. Fiind vorba de București, trebuie amintit spre onoarea sensibilităților la arta, de pildă, cîntată, că unele celebrități și-au frînt pe vremuri gîtul în pragul lor. Ajunsese un motiv de teamă pentru impresarii marilor centre ale Europei proiectul unui „turneu“ cu oprire în țara lui „paysan du Danube“. Reizantul de la Danubiu era, în proza mijlocie, occidentală, românul și, deci, bucureșteanul din București, încă nu de ajuns de cunoscut nici pînă azi prea mai departe, unde geografia vorbită crede că, încălțați cu opinci și desculți noi umblăm prin ei de-a bușilea și în patru labe.

Orice ins, cărturar au ba, are doza lui de intelect și ea nu trebuie nesocotită. Zicînd intelect, zici și simțire, fără a căuta să-i disociezi, pe un solfegiu, coardele răsucite, neașezate ca pe cobză. Emoția și poezia se strecoară în toată viețuirea.

De la natură omul are o impermeabilitate, o rezistență față de tot ce-i nou pentru el, din ignoranță și din trăire monotonă. El se dă cu greu bătut. Trebuie să-i învechești cumva noul cu o patină și să i-l aduci la măsura lui. Orice artist, de culori, de sunete, de cuvinte, de scenă, trebuie să plece la drum cu încredințarea că fiecui auditor, cititor și spectator are un adversar, întâi, bineînțeles, în semenul lui profesional, veninos, obligat să-l conteste, fie de necazul izbutirii, fie din superstiții de generație, care-i un simplu caz de moșit. El nu e convertit prin definiții, expuneri și deducții, ci prin emoții; ceea ce lipsește și din activitățile de difuzare a principiilor, mărginite, prin neajunsurile exponentului personal, la locuri comune și fraze repetate. O strună, nu știi cum atinsă cu arcușul, iscă fiorul. Poate să fie executantul un perfect virtuoz, fără să stîrnească indescritibilul tremur în suflet, de ecouri, al emoției neașteptate.

Ar fi de dorit, probabil, puricîndu-i și conducîndu-i prea mult, să tresară în acești București de vorbe cîte o sonoritate scăpărată, scăpată poate, și fără voie, la un control mai sever.

O imagine a emoției am încercat-o sfîșietoare într-o neprevăzută vizită la Abator. Mai multe asemeni aspecte de viață, de suferință și moarte, mă urmăresc neînterupt și cu atît mai insistent, cu cît sînt ireversibile și definitiv isprăvite, stinse pe veci.

Una din curțile teritoriului interior al Abatorului era populată de vite mari, boi și vaci, cu ochii neîntrecuți în

frumusețe de nici o bijuterie. Mînată lin, cireada se apropia de obloanele sălii de moarte.

Voiam să fug și n-am mai putut : trebuia să mă arăt „bărbat“ ca însoțitorii mei, care, între țigări și fumuri găseau locul potrivit cu hazul și gluma.

În fața vișeilor cu căutătura candidă, îmi aminteam prin coincidență de cîteva situații tragice, ca de pildă de relatările unui martor la o execuție capitală din străinătate, a unui cizmar osîndit la moarte. Acuzat din răzbunare că trăiește din fustele unei prostituate, de către un polițist de moravuri, care el trăia într-adevăr cu femeia publică, lucrătorul l-a căutat să-l doboare, și din greșală a tras, într-o seară, cu pistolul cîteva gloanțe într-alt polițist care semăna mult cu canația urmărită. Întors de la locul execuției, cutremurat, martorul scos din fire povestea cum se petrecuse penibila scenă de justiție legală.

Emoția zguduia publicul adunat în fața temniței franceze. Se ghicea vocea șovăită a preotului, în latinește, și rostirea lui bisericească „în seculă seculorùm“, apoi ordinul juridic al gîdelui-șef și, în sfîrșit, zguduirea mașinii de retezat gîtlejul.

Mi s-a părut atît de neverosimilă împrejurarea, încît, refuzînd să-i primesc impresia de haos și demoralizare, m-am silit să o uit și, nemaifiind în stare să mi-o gonesc din amintire, am încercat un artificiu, silindu-mă să cred, încă și azi, că n-am știut de ea și că execuția n-ai n-ar fi avut loc, îndoind mereu efortarea nu numai de uitare și de refuz, dar și de realitatea vie.

M-am consolatat întrucîtva cu negarea ei totală, conştient că mă înşel, dar obsedat, fără să pot alunga senzaţia de chin, rămasă pecete. Mi-e peste putinţă acceptarea atît a execuţiilor legale cu ghilotina franceză sau cu secuirea germană, a capului retezat pe butuc, cît şi a oficianţilor salariaţi pentru asemenea sinistră ispravă, împlinită fără remuşcări şi deznădejdi, de bărbaţi părinţi, care-şi mai pot mîngia copiii la masa familiei, după execuţiile de dimineaţă.

Emoţia presimţitoare de moarte, făcea vitele să îngenuchie, cu capul prăvălit. Vedeam şi lacrimile noastre omeşteşti prelingîndu-li-se pe bot. De atunci, carnea fripturii nu mai are gust, şi, cînd o tai la prînz în farfurie aud sub cuţit oftatul din răgetul vitelor împinse la înjunghiere. Mă simt parcă vinovat şi eu de coduri, de sentinţe, de închisori, de tăieri şi execuţii...

Mugetul avea un accent încă neatins nici de doina sublimelor jelanii înnăbuşite ale violoncelului. Emoţia agoniei.

Dar şi emoţiile vieţii şi ale speranţei au, în adînc, un accent...

Orişicum, m-aş bănui asigurat că am putut să adun paginile de faţă într-o dezordine acceptabilă la citit.

Ca să nu obosească prea mult, textul se prezintă frînt, începînd şi sfîrşind oriunde vrea cititorul, căruia îi recunosc şi dreptul să mă înjure.

În ce priveşte originea numelui Bucureştii, aş fi căutat să aflu precis, dar nici cărturarii specialişti n-au prea ştiut

să mă lămurească, și, în locul unei imaginații cu derivări, au adoptat și ei legenda ciobanului, cel puțin pentru frumusețea ei. Venit cine știe de pe unde, în mijlocul unei turme de oi, cu măgarii și cîinii lui, ca să o pască, poate, pînă peste Dunăre, către Mare, Bucur s-ar fi apucat să improvizeze o biserică de șindrilă pe marginea unei Dîmbovițe de mocirlă, și în jurul ei un oraș, parcă prevăzînd Palatul Telefoanelor și Teatrul de Operă și Balet...

Instalarea tîrlei pe un deal cam aduce a Miorița și a Curtea de Argeș a lui Manole. Legenda trebuie crezută pe cuvînt, întotdeauna, căci, neștiințifică, se împletește cu poezia.

Născut printr-o împrejurare de pripășire oltenească, gorjană, în București, m-am pomenit în ei și mă socotesc venit pe lume odată cu capitala. Să mi se ierte solidaritatea. Cînd începusem să învăț abecedarul, ortografia lui oficială era București.

Luînd bastonul de plimbare prin oraș, m-am dus cu el și prin toate depărtările țării, întrucît și Litoralul și Carpații fac parte tot din Bucureștii mei. Înconjurată în marile ei recente perspective de un vast șirag neîntrerupt, de mărgăritare și briliante, de ceruri și orizonturi, cu un lux nebănuit, Marea noastră e astăzi una din frumusețile supreme ale României.

O generație de prozatori de gazetă a caricaturizat, prin denaturare, probabil involuntară, numele Bucureștilor în

Bucureștiul, abatere gravă de la limbă. Numeroase denumiri de locuri românești (treaba savanților grămăticici să se întrebe de ce) stau, de cînd sînt, la plural: Piteștii, Ploieștii, cu Călărașul, Galațul, Iașul, jignești gingășia nuanței, care nu variază după ins și anotimp, ca prețurile la castraveți.

Am primit Bucureștii așa cum i-am găsit, gata făcuți.

Prezentul „cuvînt“ luase loc în caiet dinaintea unui vraf de petice și foi, menit în plan unui imprimat robust despre capitala noastră, care prin caracteristicile ei naționale și prin nivelul de cultură ajuns ar merita astăzi numele de metropolă românească.

Se cunoaște și din tonul paginilor de prefață că povestirea trebuia să fie masivă.

La un nu știu al cîtulea control, am aruncat o altă mare parte din volum, neplăcîndu-mi niciodată manuscrisul aproximativ terminat, și obișnuit să colaborez cu focul, mai frumos decît orice literatură, cît și cu coșul de subt bancul de atelier literar. Aș fi aruncat tot volumul, dacă editura nu-mi aducea periodic aminte că-mi luasem un angajament, cu scadența, nu-i vorbă, mereu întîrziată, tocmai din pricina unei scrupulozități, poate că absurdă, și a temerilor subiective.

Între timpuri, fără să-mi slăbească rîvna și nevoia nestăpînită de muncă, fără împlinirea căreia mă simt decînd mă știu, ca un orfan și ca un văduvit, și mai bolnav decît aș fi fost, cei șaiszeci de ani, zi și noapte, trecuți prin călimară, au adus medicina să-mi interzică și gîndurile și pana, reducîndu-mi-le la o biurocrație de arhivar, cu

orar de lucru fixat cotidian, mai dăunătoare sănătății decît inactivitatea.

Dacă nu eram oprit în gura sobei cu violență, la întâia plecare la Hyppocrații din străinătate, mă pregătisem să dau foc tuturor hîrtoagelor dintr-un cufăr, ceea ce în trecut făcusem de mai multe ori, începînd întotdeauna nemulțumit, încă de pe la vreo douăzeci de ani. Am pus pe jar, pînă la publicarea primei cărți, și după aceea, sumedenii de caiete.

E-adevărat că răzimîndu-mi destinul pe condei, singura satisfacție pînă la jumătatea vieții, nu puneam, ca și azi, octogenar, niciun preț pe ce se strecura din el pe hîrtie.

Iată cum s-a făcut că, în locul volumului gros de un lat de palmă ce-mi făgăduisem, apare aproape numai un fascicul. Încăpăținarea înlătură și timpul, și vîrstele, și farmacopeea. Ea întinerește spontaneitatea, dragostea împrăpatată de muncă, răbdarea, dificultățile expresiei și curajul de a te măsura și cu graiul în care Țepeș Vodă și-a scris hrisoave în „Cetatea București“, iar poetul Dosoftei, mitropolit al Moldovei, tîlmaciul *Psaltirei*, prin anii 1660, versuri ca acestea :

Cine-și face zid de pace,

Turnuri de frăție,

Duce viați fără greați

Ntr-a sa bogăție.

Că-i mai buni dempreună

Viața cea frățască,

Decît armî ce destramî

Oaste vitejească.

sau :

*La apa Vavilonului,
Jelind de țara Domnului,
Acolo șezum și plînsăm,
Și cu inemă amarî
Aducîndu-ne aminte
Plîngiam cu lacrimi herbinte.*

Cît despre ce s-a clădit cu o măreție uimitoare în ultimii cincisprezece ani peste dărîmăturile prin care hoinărisem cu cîrja și bățul, s-a publicat în trei limbi un elegant și luxos album ilustrat, prefătat de acelaș plaivaz care semnează și paginile de față.

Lipsindu-mi încă destule zigzaguri interesante din proiectul de început, textul prezent va fi completat într-o bună zi, cînd sănătatea va permite reînceperea unei munci organizate, cu alte multe notări, rămase încă nedescifrate. Îmi făgăduiesc o ediție viitoare voluminoasă, considerînd-o pe cea de față ca o a doua neînsemnată arvună.

S-ar putea chiar ca strîngerea într-o copertă mai încăpătoare, laolaltă a numeroaselor aduceri aminte, să se asemene cu ceea ce s-ar putea numi emfatic niște „memorii“.

E de văzut, dacă viața mai iartă o nouă și mai îndelungată caznă dorită, peste marginile putîntelor discordante, de acum, ale diacului autor.

Capitala României, așezată pe Dîmbovița, în poziția cea mai defavorabilă unui mare oraș, iarna, vînturile de stepă curg neconținut peste el ; vara, praful îi întunecă perspectiva, norii grei de pulbere alternînd cu un noroi necunoscut altor capitale.

Curățenia orașului se face întotdeauna pe sfert, din pricina lipsei de apă și a unei canalizări insuficiente pentru întinderea exagerată a orașului, compus în imensă majoritate din proprietăți fără etaj, împeștrite de grădini surizătoare, care atunci cînd orașul va putea să se bucure de toate efectele lucrărilor municipale trebuincioase, întreprinse pe scară întinsă, vor face din București un oraș de vilegiatură.

Străzile principale erau surprinzător de înguste pentru un musafir sosit dintr-alte țări. Calea Victoriei, care-i Corso al capitalei, suporta o circulație penibilă de trăsură și pietoni și, într-unele puncte, trotuarele se îngustau într-atît încît trecerea alături a două persoane aducea aminte de fabula celor două capre întîlnite pe o punte și neștiind căreia i se cuvine să treacă întîi.

Organizația strict politică și guvernamentală a comunei în România a contribuit, poate chiar mai mult decît condițiile geografice, la permanentizarea relelor de care suferea orașul. Funcția de primar era într-adevăr supusă

schimbărilor dese la putere și nu le lăsa titularilor răgazul conceperii unui plan de lucru și a continuității lui. Totul era hotărît parțial și fracționar de către caracterul de provizorat al vieții comunale. Dar primarii treceau și orașul rămînea dezorganizat.

Observații în acelaș spirit se mai pot face și azi asupra circulației orașului imperfect disciplinat. Pietonul, care în genere merge fără socoteală, avea adeseori spectacolul ciudat al unei trăsuri sau mașini, care întoarce foarte lent și nesupărată, în mijlocul străzii, oprind circulația miilor de vehicule, pentru că o doamnă gentilă se coboară exact în fața unui magazin cu bomboane. Este adevărat că pentru a se bucura de aspectul plăcut al unei persoane cochetă, care se da jos din trăsură încălțată fin, bucureșteanul colecționar galant de imagini, sacrifică reverențios la fiecare vitrină zece minute, din graba lui, pe jos sau în trăsură.

După tabelele minuțioase ale igienei europene, orașul București ar fi putut, pînă mai acum vreo cincisprezece ani, să fie plasat în fruntea localităților insalubre. Dar un fapt trebuie să puie igiena pe gînduri. Nicăieri femeile nu sînt mai frumoase, decolteul mai gustos și culorile unui corsaj mai transparente. Ceea ce izbește pe vizitatorul străin este că această frumusețe, care-i lucrul cel mai comun în București, se arată cu atît mai deplină, cu cît te depărtezi de „centru“. Mahalalele urîte ale periferiei sînt niște grădini în care înfloresc splendid o rasă de

fete și femei uimitoare, de un brun brumăriu, așternut pe frăgezimea delicat palidă a cărnii.

Dealtfel trebuie să spunem, cu plăcere, frumusețea e o particularitate, care și în ce privește bărbații dă exemplare în toate privințele izbutite. Apoi, dacă trebuie să fim sinceri pînă la urmă, nu este greu ca observatorul să înțeleagă de ce li se reproșează bucureștenilor prea mult lux și oarecare libertinaj, necunoscut popoarelor cu femei greoaie, cu gleznelor groase, fără stil, și cu bărbați fără temperament.

Mai înainte de a lăsa condeiul să circule pe paginile următoare, trebuie să mai notăm că o generozitate și o familiaritate ușor de încercat caracterizează pe românii, și ele se exprimă cu atît mai viu cu cît musafirul vine mai de departe. În sfîrșit, elogiul meritat și suprem, românul nu cunoaște ura față de străini, după cum nu prea cunoaște, ar afirma moralistul deziluzionat, nici teama prea vizibilă de cele sfinte.

CISMIGIU

Nu-i nici frumos nici românesc numele acestei grădini cu farmece. El sună turcește, ca tinichigiu, giuvaergiu, iaurgiu, simigiu, surugiu, boiangiu... Și ați băgat, firește, de seamă, că aceste cuvinte bolnave pier, ucise de viața gra-

iului viu, înainte chiar ca meșteșugurile, pe care le numesc, să fi pierit detot. Sfatul municipal care va cuteza să șteargă turcismul numelui acestei păduri de bijuterii vegetale, înlocuindu-l cu un nume de pom, de buruiană sau de floare, va face grădina capitalei, din mijlocul orașului, și mai frumoasă. Grădina, în acest început de Mai, e înflorită. Covoare verzi cu chenare violete și albastre, pardosesc, cu petice dreptunghiulare, mijlocul grădinii, din dreptul cerului senin, între poarta Bulevardului și dealul bisericii Schitului Măgureanu. Platanii, stejarii, castanii, teii, plopii, salcia, răchita și brazii, întovărășesc pașii cititorului de-a lungul parcului descântat. Șase zile ale săptămânii grădina aparține copiilor adormiți în cărucioare sau fototind, ca niște pitici, printre trunchiurile de mesteacăn. Într-un ocol de nisip, constructorii clădesc cetăți cu lopățica și grebla, drumuri, și castele, și visuri, cum vor face toată viața lor, cu materiale mai puțin durabile decât însuș nisipul... Un băiat abia sculat pe picioare, încă în luptă cu echilibrul, învață să umble între două pîlcuri de lalele roșii-cărămizii, și, ca niște lampioane japoneze, se clatină în urma lor alte mii de lalele galbene, viorii, albe, pestrițe și tărcate. În cîmpuri succesiv îngrădite cu plantații scunde, se ivesc toate florile adunate răbdător, asemenea cu a seminței, cu a ramurilor, cu a frunzelor și cu a eflorescenței — a unui singur om, meșteșugarul sîrguitor, regele satisfăcut și artistul acestui Paradis. Grădinarul căruia i se datorește miracolul continuu al grădinii dintre zece străzi e un străin, identificat cu pămîntul țării și cu florile lui.

Numele îi poate fi pus alături de al poeților, compozitorilor și pictorilor noștri de talent.

Ieri Coco ieșise în Cișmigiu ca să miroasă ramurile înmuiate în aghiasma soarelui, de aur. El trecea ca o floare pribeagă, din copac în copac, și grădina plină de copii, ca niște papagali pietoni, zbîrliți în mintene mătăsoase și moțați în căciuli și bonete, se mișca dedesubtul inspecției lui generale ca o prăvălie bogată, de rufării candidе, de horbote strînse, de velințe albe. Copiii mici detot se mutau încet ca niște suluri și ca niște gheme de lînă, fetele se alăturau ca niște perne cu dantele, și pruncii șifonați în cărucioare dormeau ca niște duzini în batiste și cu ochii închiși ca niște păpuși care nu și-i deschid decît ridicate.

Un cărucior singuratec sta oprit în bătaia răcoroasă a soarelui, în mijlocul unei alei. Guvernanta, o englezoaică innodată subt bărbie cu o panglică albastră și strînsă ca o crisalidă de fluture, înfășată în aripile scurte ale pelerinei, își oglindea naivitățile britanice în nasturii de metal galben lustruit al unui piept de brav pompier oltenesc cu ciucurele mustății negru de catifea. Idila Oxfordului cu Jiul se schița dedesubtul unui stejar dinlăuntrul lăaturalnic, al aleii, și, pruncul respira cu nasul lui cît aluna, o pată de lumină caldă. Coco s-a lăsat în zbor pe coșul căruciorului deschis. Și-a băgat ochiul galben innăuntru prin perdele, a văzut copilul surîzînd în somn, s-a bucurat și a stat așa, să-l păzească, zicînd că „este bine“. Pînă cînd i s-a făcut somn și lui și a intrat să doarmă și el...

Iată cum se face că Miss Wolwen a adus acasă, fără să știe, în cărucior, un băiat fericit și un papagal.

Primăvara capitalei începe și sfârșește în Cișmigiu — și în acord cu Cișmigiul își exprimă frumusețile create de acelaș grădinar artist, grădinile mai depărtate de centru și întâlните mai rar, de locuitorii obosiți : Grădina Botanică, Grădina frumoasă de la Cotroceni ; Parcul Carol, Șoseaua Kiselev ; Grădina Icoanei ; Grădina Episcopiei, și câteva rînduri de mari grădini particulare. Din avion, Bucureștii cu împrejurimile se ivesc, în monotonia cîmpiei Teleormanului și a Bărăganului, ca o localitate imensă de mozaicuri verzi cu vile albe. La primăvara lor se adaogă covoarele peticate mărunț ale grădinițelor de casă și ghivecele mamei Sultana. Mama Sultana păstrează, în ulița ei de periferie, scurteica de catifea verde, care a învelit-o tînără și zveltă, tulpanul alb, icosarii de aur din urechi, și mușcatele, garoafele, și cîrciumăresele cu floarea de flanelă. Nota înflăcărată a florilor cîntă în canavaua albă a păretului proaspăt vărut. Peste acestea toate, mai toacă, uneori, și ghiersul de greiere și de țiteră cu două strune de fier, din clopotnița unei biserici foarte vechi, cu preot bătrîn cuvios.

Piața Mare e o grădină deosebită în orchestra primăverii — a culorilor încercate pe legume. Din ștofa cartofilor de anul trecut, strînși în movilele și piramidele unui Egipt local, — expresie a pămîntului interior, — se inspiră armatele războiului, ca să se facă nevăzute în șesuri și in-

descifrabile în munte. Morcovii taciturni, legați de cozi, cîte patru, sînt și ei ai anului precedent. Iată vioaiele frăgezimi ale firelor de ceapă și usturoi, înmănunchiate în snopi naivi cu mustață nouă. Țăcăliile spînatice ale rădăcinilor de pătrunjel ; salada deschisă ca niște bliduri și întocmită după metrica și psihologia trandafirilor, cu foile învelindu-se una pe alta ; coșurile cu măcrișuri, căpițele de spanac, sparanghelul alb cu mugurul vișiniu, degete ale unei plante cu pipăit omenesc. Și majolica de alb personal și de rumeneala fără comparativ a ridichilor de lună, așezate, pentru vînzare, ca în vitrine de giuvaergii. Zmațul lor, mai frumos decît al crinului, al bujorului și al ametistei, umilește paleta compozitorului de aspecte, expresii și fețe...

Primăvara lucește-n ochi și o răsfîrînge surîsul. Oamenii se întristau, apucîndu-se să vorbească de criză, amăriți de beneficii mici și de milioane scăzute. Oamenii cu grijă de oameni s-au posomorît că oamenii și timpurile zac. Zilele nu mai aveau nici o însemnătate, leacurile erau măsurate cu zecile și sutele de ani. Eroare ! Un ceas, o zi de primăvară, un surîs, un buchet de mărgăritar, anulează și criza și economia politică și deficitul. Tot uitîndu-se unii în ochii și în buzunarul celorlalți, oamenii oftează și plîng. E Mai, fetiță ! E primăvară ! Au venit florile să te uiți și-n ochii lor — și a venit cerul albastru, ca să vă uitați la el, voi toți cîți îmbătrîniți, căutînd ca părinții voștri, încovoiați, în pămînt.

CUPRINS

VERSURI

ZDREANȚĂ	6
STUPUL LOR	7
TÎLHARUL PEDEPSIT	8
FETICA	9
CREION (FĂ-TE, SUFLETE, COPIL)	10
HOTU'	11
JOC DE CREION	12
PIȚIGOII	14
CÎNTEC DE ADORMIT MITZURA	14
ISCOADA	15
PAZA BUNĂ	16
MIERE ȘI CEARĂ	17
A FOST	18
BĂNUȚUL	19
CUIBUL	20
GHICITOARE	21
ARICI, ARICI, BOGORICI	21
INIMĂ DE CÎINE	22
GÎRI-GÎRI	23
PUI DE GREIER	24

IADA	25	
CUVÎNT	25	
SEARA	27	
O LĂCUSTĂ	27	
STEAUUA-N IARBĂ	29	
O FURNICĂ	30	
GIUVAERE	31	
VÎNTUL	32	
BUNĂ DIMINEAȚA, PRIMĂVARĂ !	33	
MAMĂ ȚARĂ	34	
NĂSCOCITORUL	35	
MÎNA LUI	36	
EX LIBRIS	37	
DACICA	38	
TESTAMENT	40	

PROZA

Ce-ai cu mine, vîntule ?

CE-AI CU MINE, VÎNTULE ?	44
CULEGĂTORUL DE SEMNE	46
TÎRLA	48

Cartea cu jucării

JUCĂRIILE	51
POVESTE CU OI	54
BALONUL SPART	59
PIATRA PIȚIGOIULUI	62
GRĂDINA CU SOARE	71
PĂDUREA COPIILOR	74
HOTUL	76

CHEILE 78

Pe o palmă de țărină

PE O PALMĂ DE ȚĂRINĂ 87

TRIFOIUL 89

ACASĂ, LA NOI 90

PORUMBEII 92

UN CIOB DE PRIMĂVARA 95

CRI-CRI 97

FURNICILE 98

MURGUL 103

ZDREANȚĂ 105

Cu bastonul prin București

CUVÎNT ÎNAINTE 109

BUCUREȘTII 118

CIȘMIGIU 120

LECTOR : P. STOICESCU IVANOV
TEHNOREDACTOR : FLORENTINA PREDA

BUN DE TIPAR 6.IV.1985.
APĂRUT 1985. DATA APĂRITIILOR ANTERIOARE 1980.
COLI DE TIPAR 4.

COMANDA NR. 40 545
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÂNTEII”,
PIAȚA SCÂNTEII NR. 1 BUCUREȘTI,
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

133 numere apărute, dintre care fac parte
și următoarele titluri (în ordinea apariției):

BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

1. Constantin Negruzzi — *Negru pe alb*
2. Dimitrie Bolintineanu — *Legende istorice*
3. I. Al. Brătescu-Voinești — *Niculăiță Minciună*
4. Friedrich Schiller — *Wilhelm Tell*
5. Emil Gârleanu — *Din lumea celor care nu cuvintă*
6. Ioan Slavici — *Zina Zorilor*
- 7—8. Maxim Gorki — *Copilaria*
9. Edmondo de Amicis — *Povești din volumul Cuore*
10. Vasile Alecsandri — *Ostașii noștri*
11. La Fontaine — *Fabule*
12. Alexandru Vlahuță — *România pitorească*
13. Mihai Eminescu — *Poezii*
14. * * * — *Făt-Frumos*
15. * * * — *Gînduri închinare mamei*
16. I.L. Caragiale — *Momente și schițe*
17. B. Șt. Delavrancea — *Domnul Vucea*
18. Alexandru Mitru — *Din legendele Olimpului*
19. Mark Twain — *Aventurile lui Tom Sawyer*
20. Ionel Teodoreanu — *În casa bunicilor*
21. Vasile Alecsandri — *Vasile Porojan*
22. Ion Neculce — *O samă de cuvinte*
23. Anton Pann — *O șezătoare la țară*
24. Ion Creangă — *Povești, povestiri*
25. Octavian Goga — *Poezii*
26. Mihail Sadoveanu — *Domnul Trandafir*
27. Petre Ispirescu — *Basme*
28. George Coșbuc — *Poezii*
29. Móricz Zsigmond — *Fii bun pînă la moarte*
30. J.H. Fabre — *Din lumea insectelor*
31. Calistrat Hogaș — *În Munții Neamțului*
32. Elena Vodă—Claudiu Vodă — *Construiți și experimentați*
33. Grigore Alexandrescu — *Suvenire și impresii, epistole și fabule*
34. Ion Agârbiceanu — *Povești*